

Sprawozdanie

komisji budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszków ze skarbu krajowego dotowanych i funduszków budżetem objętych za rok 1888.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. października b. r. przekazałeś Wysoki Sejmie komisji budżetowej do zdania sprawę przedłożenie Wydziału krajowego, obejmujące zamknięcie rachunków funduszków krajowych za rok 1888.

Fundusze te są następujące:

- I. fundusze budżetem objęte;
- II. fundusze budżetem nieobjęte;
- III. fundusz propinacyjny;
- IV. fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar;
- V. " " " spółek wodnych.

Sprawozdanie niniejsze obejmuje fundusze ad 1., 4. i 5., wymienione, zaś fundusze budżetem nie objęte i fundusz propinacyjny, będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Fundusze budżetem objęte.

Fundusze te dzielą się na trzy działy:

1. fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu,
2. fundusze ze skarbu krajowego dotowane, i
3. fundusze samoistnie budżetem objęte.

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu.

Uchwalona przez Wysoki Sejm ustawa finansowa z d. 21. stycznia 1888 r. ustanowiła ogół wydatków funduszu krajowego za r. 1888 na kwotę 4,476.206 zł., a to w dziale wydatków zwyczajnych 3,762 339 zł., a w dziale wydatków nadzwyczajnych 713.867 zł. Uchwałą z d. 16. października 1888 zezwolił Wysoki Sejm na kredyt dodatkowy za r. 1888

w kwocie ogólnej 413.700 zł. Ogólna więc kwota wydatków preliminowana na r. 1888 wynosiła 4,889.906 zł. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków za r. 1888 wykazuje ogół wydatków rzeczywistych 4,975.016 zł., a to w dziale wydatków zwyczajnych 3,848.889 zł., w dziale wydatków nadzwyczajnych 712.427 zł. Przyzwolony zaś kredyt dodatkowy w ogólnej kwocie 413.700 zł. całkowicie zużyty został. Z porównania preliminarza z rzeczywistym wynikiem okazuje się, że w wydatkach zwyczajnych przekroczone prelimitarż o kwotę 86.550 zł., zaś w wydatkach nadzwyczajnych wydano mniej niż prelimitarż o 1.440 zł., ogólne więc przekroczenie ustanowionego budżetu wynosi 85.110 zł.

Dochody preliminowane były: zwyczajne 4,082.422 zł., nadzwyczajne 395.000 zł., czyli ogółem 4,477.422 zł., tak, że wedle ustawy finansowej z d. 21. stycznia 1888 nadwyżka budżetowa wynosić miała 1.216 zł. Gdy zaś uchwałą z d. 16. października 1888 przyzwolony został kredyt dodatkowy w ogólnej kwocie 413.700 zł., a pokrycie tego dodatkowego kredytu uchwalonem zostało tylko w kwocie 400.000 zł. (przez upoważnienie do zaciągnięcia specjalnej pożyczki), przeto kwota dodatkowego kredytu 13.700 zł. została bez pokrycia, a budżet na r. 1888 wykazywał niedobór budżetowy w kwocie 12.484 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje w dziale dochodów następujące cyfry: Dochody zwyczajne 4,126.103 zł., nadzwyczajne (wraz z zaciągniętą pożyczką na częściowe pokrycie dodatkowego kredytu) 791.600 zł., czyli razem 4,917.703 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistym wynikiem okazuje się, że dochody zwyczajne przewyższyły prelimitarż o 43.681 zł., zaś nadzwyczajne były mniejsze od prelimitarżowanych o 3.400 zł.; w ten sposób ogół dochodów przewyższył prelimitarż o kwotę 40.281 zł.

Z porównania rzeczywistych dochodów z rzeczywistymi wydatkami, okazuje się faktyczny niedobór w kwocie 57.313 zł., a gdy budżet, wraz z kredytem dodatkowym, przewidywał niedobór w kwocie 12.484 zł., więc rzeczywisty wynik był *niekorzystny* o 44.829 zł.

Poniżej szczegółowo omawiać będziemy pozycje tak dochodów jak i wydatków wykazujące w rzeczywistej wynikłości znacznie większe zboczenia od uchwalonego budżetu, tutaj jednak już zaznaczamy, że Wydział krajowy uzasadniając te różnice przytoczył powody, dla których wynik rzeczywisty był większy lub mniejszy od kwoty wyznaczonej w budżecie. Komisja budżetowa badała te powody, a przy niektórych pozycjach zażądała bliższych wyjaśnień i szczegółowych rachunków i wykazów i na tej podstawie opiera swoje w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi, przyczem komisja zawsze miała na oku tę okoliczność, że przeniesienie kwot prelimitarżowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycjach, dla pokrycia zwiększonych wydatków zwyczajnych w innych pozycjach i rubrykach, uzasadnione jest upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Wysoki Sejm w ustawie finansowej na r. 1888.

Wydatki.

Wykazaliśmy już powyżej, że ogólna kwota wydatków preliminowana na r. 1888 wraz z kredytem dodatkowym wynosiła kwotę 4,889.906 zł. W rzeczywistości zaś wydatki wynosiły 4,975.016 zł. Przekroczone więc prelimitarżowaną kwotę o 85.110 zł.

Bliższe szczegółowe badania pojedynczych rubryk działu wydatków wykazuje, że w rubr. I. „Koszta reprezentacji kraju“, dział B. „Wydział krajowy“, w rubr. V. „wydatki sanitarne“, w rubr. VIII. „utrzymanie pomników“, w rubr. X. „drogi krajowe“, w rubr. XII. „szupaśnictwo“, w rubr. XV. „na cele rolnictwa i górnictwa“ i w rubr. XVII. „rozmaite“ wydano ogółem mniej niż prelimitarżowano o 43.550 zł.; zaś w rubr. I. dział A. „Sejm krajowy“, w rubr. II. „koszta zarządu“, w rubr. III. „koszta leczenia“, w rubr. IV. „koszta szczepienia“, w rubr. VII. „wydatki na cele wykształcenia i oświaty“, w rubr. IX. „kwate-

runkowe żandarmeryi“, w rubr. XI. „dotacye dla zakładów krajowych“, w rubr. XIII. „budowy wodne“, w rubr. XIV. „odsetki i umarzanie pożyczek“ i w rubr. XVI. „przemysł“ przekroczono ogółem preliminowaną kwotę o 128.660 zł. Porównanie obu powyższych kwot wydaje ogólne przekroczenie w kwocie 85.110 zł. jak wyżej wykazano.

Wydatki rzeczywiste *mniejsze* od preliminowanych wykazują następujące rubryki:

Rubr. I. B. „Wydział krajowy“. Rzeczywiste wydatki w kwocie 36.366 zł. były mniejsze od preliminowanych o 633 zł., a to wskutek śmierci członka Wydziału i powołania w jego miejsce zastępcy.

Rubr. V. „Wydatki sanitarne“. Zamiast preliminowanych 8.000 zł., wynosiły te wydatki tylko 3.579 zł. tytułem zwrotu $\frac{1}{3}$ części za lekarstwa dla epidemicznie chorych, a to w miarę składanych przez Namiestnictwo rachunków.

Rubr. X. „Drogi krajowe“. Rzeczywiste wydatki w kwocie 900.464 zł. były mniejsze od preliminowanych 910.933 zł. o 10.469 zł. Badając pojedyncze działy i pozycye tej rubryki, przychodzimy do przekonania, że wydatki wynosiły właściwie tylko 899.013 zł., że więc właściwie wydano na cele objęte tą rubryką mniej niż preliminowano o 11.920 zł. Różnica w kwocie 1.451 zł. pochodzi ztąd, że dla personelu technicznego udzielano z tej rubryki zaliczki na płace. Zaliczek takich udzielono w kwocie 1.750 zł., z których w ciągu roku budżetowego spłacono tylko 299 zł., a kwota 1.451 zł. została niespłacona i do zwrotu w następnych latach przypisana.

Rubr. XII. „Wydatki na szupaśnictwo“. Zamiast preliminowanych 27.000 zł. wydano tylko 19.209 zł., czyli mniej o 7.791 zł., a to wskutek zarządzeń Wydziału krajowego, odnoszących się tak do sposobu dostarczania odzieży, jak i co do sposobu transportowania szupaśników.

Rubr. XV. „Wydatki na cele rolnictwa i górnictwa“ miała preliminowaną kwotę 232.560 zł., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły tylko 218.435 zł., ogółem więc wydano w tej rubryce mniej niż preliminowano o 14.125 zł. W tej rubryce mieszczą się wydatki na szkoły rolnicze wszystkich kategorii, na folwarki w Dublanach i Czernichowie i na szkołę lasową; wszystkie te pozycye razem wzięte wykazują przekroczenie preliminarza o 4.430 zł., a różnice te będą omawiane poniżej przy sprawozdaniu o szczegółowych zamknięciach rachunków tych szkół i zakładów. Pozostałe zaś pozycye tej rubryki wykazują wydatki mniejsze od preliminowanych o 18.555 zł., a na znaczniejsze różnice napotykamy:

W poz. 189 „badanie głębszych pokładów ziemi“, na co wydano 2.472 zł. zamiast preliminowanych 5.000 zł., a to dla braku zgłoszeń; w poz. 198, w której na koszt strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło preliminowano kwotę 1.000 zł., a nie wydano nic, a wreszcie w poz. 202 c) w której na składy zbożowe we Lwowie i Krakowie preliminowano kwotę 21.000 zł., a wydano tylko 7.733 zł. Właściwie w roku budżetowym z tej pozycyi nie wydano, gdy jednak kwota w tej pozycyi preliminowana, mogła w myśl uchwały sejmowej być wydatkowaną do końca r. 1889, Wydział krajowy użył w r. 1889 kwoty 7.733 zł., która to kwota dodana do sumy 15.000 zł. preliminowanej na r. 1889 starczyła na amortyzacyę i oprocentowanie pożyczki zaciągniętej na budowę składów zbożowych w Krakowie i Lwowie.

Rubr. XVII. „Rozmaite wydatki“ rozpada się na dwa działy: A. wydatki w budżecie przewidziane, B. wydatki w budżecie nieprzewidziane. W dziale A. preliminowaną była kwota wydatków zwyczajnych 89.417 zł., nadzwyczajnych wraz z kredytem dodatkowym 403.785 zł., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły w dziale wydatków zwyczajnych 80.709 zł., w dziale wydatków nadzwyczajnych 405.300 zł., wydano więc mniej w wydatkach zwyczajnych o 8.709 zł., w nadzwyczajnych o 3.485 zł. Różnice w wydatkach zwyczajnych są do-

statecznie wyjaśnione w sprawozdaniu Wydziału krajowego, a uzasadnienie różnicy w wydatkach nadzwyczajnych znajdzie się poniżej przy omawianiu operacji finansowej, przeprowadzonej przez Wydział krajowy na podstawie uchwały sejmowej, celem uzupełnienia do 1 miliona funduszu przeznaczzonego na pożyczki na budowę koszar.

Przekroczenia preliminowanych kwot wykazują następujące rubryki:

Rubr. I. „*Koszta reprezentacji kraju*“. W dziale A. tej rubryki „Sejm krajowy“ preliminowano 65.176 zł., wydano zaś 84.110 zł., przekroczone więc preliminarz o 18.934 zł. Prawie wszystkie pozycje tego działu wykazują mniej lub więcej znaczne przekroczenia, a wszystkie one spowodowane zostały przez dłuższe trwanie sesji sejmowej, która w październiku 1888 została odroczoną do stycznia 1889.

Rubr. II. „*Koszta zarządu*“ miała preliminowaną kwotę 243.752 zł., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły 260.612 zł., przekroczone więc preliminowaną kwotę o 16.860 zł.

Znaczniejsze przekroczenia w tej rubryce wykazują następujące pozycje:

W poz. 17—23. wydano na płace „urzędników i woźnych“ więcej niż preliminowano o 533 zł. Przy tak znacznym stosunkowo personalu przekroczenie to niezbyt znaczne nie wymagałoby z naszej strony szczegółowego omówienia. Komisya budżetowa jednak widzi się spowodowaną zwrócić uwagę Wys. Sejmowi na wyjaśnienie Wydziału krajowego do poz. 23. f., w której zamiast preliminowanej kwoty 2.400 zł. na 3 asystentów manipulacyjnych, wydano 3.200 zł. na 4 asystentów. Przekroczenie to tłumaczy Wydział krajowy tem, że z powodu pomnożenia się czynności manipulacyjnych, zamianowano jeszcze w r. 1885 jednego asystenta nadetatowego. Komisya budżetowa nie może pominąć uwagi, że gdy ten nadetatowy asystent został zamianowany jeszcze w r. 1885, należało to uwidocznnić w preliminarzu na rok 1888, przez co i komisji budżetowej i Wysokiemu Sejmowi daną by była możność wyjawienia swojego zdania o potrzebie tej nadetatowej siły.

Poz. 24. obejmuje wydatki na opłacanie dyurnistów. Na tę potrzebę preliminowano 40.935 zł., a wydano 43.658 zł., przekroczone więc preliminarz o 2.722 zł., a z tego przekroczenia przypada więcej niż połowa, bo kwota 1.443 zł. na oddział statystyczny. Sprawa dyurnistów przy Wydziale krajowym, wzrastająca ich z każdym rokiem liczba i rosnące z tego powodu z roku na rok wydatki, już nieraz były przedmiotem uwag ze strony komisji budżetowej tak przy sprawozdaniu o preliminarzach jak i przy sprawozdaniach o zamknięciach rachunkowych. Dzisiaj komisya budżetowa tych uwag na tem miejscu nie powtarza ponieważ komisya w sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1891 (rubr. II. wydatków) tę sprawę omawia i odnośne wnioski Wysokiemu Sejmowi proponuje.

Poz. 27. tej rubryki, zatytułowana „remuneracye“, obejmuje tylko pod lit. d. kwotę 1.000 zł., stanowiącą właściwie remuneracyę dla urzędników, dyurnistów i sług Wydziału krajowego, kwoty zaś w tej pozycji pod a, b, c, preliminowane, nie są remuneracyą w zwykłym znaczeniu tego słowa, lecz wynagrodzeniem dla prawnego zastępcy, tłumacza języka ruskiego i za tłumaczenie z języków obcych. Co do prawnego zastępcy, to wynagrodzenie jego wynosiło w r. 1888 kwotę 2.756 zł. zamiast preliminowanych 1.000 zł., a to na podstawie zawartego z nowym zastępcą prawnym układu obowiązującego od 1. lipca 1887. Co do właściwej remuneracyi, na którą pod lit. d. tej pozycji preliminowano 1.000 zł., to komisya budżetowa zauważa, że oprócz tej kwoty, wydano jeszcze na ten sam cel z poz. 18. kwotę 640 zł., wydatek ten mógłby merytorycznie być usprawiedliwiony przez wzgląd na liczny bardzo personal urzędniczy wszelkich kategorii, mogących ewentualnie korzystać z kwoty na remuneracyę przeznaczonej. Należałoby jednak całą na remuneracyę wydaną kwotę 1.640 zł. zarachować w jednej pozycji, t. j. poz. 27. d., a wykazane w ten sposób przekroczenie należycie szczegółowo uzasadnić i usprawiedliwić, zwłaszcza wobec okoliczności, że zapomogi i zasiłki udziela Wydział krajowy ponadto z funduszu dyspozycyjnego.

Największe i stosunkowo bardzo znaczne przekroczenie w tej rubryce wykazuje poz. 33 „zaliczki na płace urzędników“. Oprócz zaliczek specjalnych, uchwalonych przez Wysoki Sejm w kwocie 5.500 zł. wstawiono do budżetu kwotę 6.000 zł. przeznaczoną dla urzędników i dla służby w ogóle. Zamiast jednak preliminowanej kwoty, wydano na ten cel 35.242 zł., a po potrąceniu spłaconych w ciągu roku budżetowego 18.517 zł. pozostała kwota niespłacona 16.725 zł.; przekroczone więc preliminowaną kwotę o 10.725 zł. Do kwoty sporządzonej w tej pozycji na zaliczki dodać jeszcze należy zaliczki udzielone inżynierom drogowym z rubr. X. poz. 120 w niespłaconej w roku budżetowym kwocie 1.451 zł. i inżynierom meljoracyjnym z rubr. XIII. poz. 151 w niespłaconej kwocie 331 zł. a wtedy otrzymamy ogólne przekroczenie preliminowanej na zaliczki kwoty o 12.507 zł. Wprawdzie z powodu tego przekroczenia w wydatkach, były także większe niż preliminowane zwroty zaliczek z lat ubiegłych, zamiast bowiem preliminowanej z tego tytułu kwoty 13.400 zł. wpłynęło (jak to wykazuje rubr. V. poz. 11 dochodów) 17.423 czyli więcej o 4.023 zł.; zawsze jednak wydano tytułem zaliczek więcej niż preliminowano o 8.484 zł. Powtarzające się corocznie w tej pozycji przekroczenia, powinny zdaniem komisji budżetowej spowodować Wydział krajowy do wystąpienia przed Wysoki Sejm z uzasadnionem żądaniem większego na ten cel kredytu. Stałoby się przez to zadość zachodzącej ewentualnie istotnej potrzebie i uniknęłoby się nieporządku budżetowego w pozycji, która z natury swojej przekroczeń żadnych wykazywać nie powinna.

Rubr. III. „*Koszta leczenia ubogich chorych*“. Zamiast preliminowanych 693.000 zł. wynosiły te koszta 733.637 zł., przekroczenie zatem wynosi kwotę 40.637 zł., a jeśli uwzględnimy w ścisłym związku z tą rubryką pozostające pozycje rubr. XI. wydatków i rubr. IV. i V. dochodów, otrzymamy właściwe przekroczenie o 40.109 zł., a to wskutek liczniejszego napływu chorych do szpitala. Podczas bowiem gdy w r. 1886 (na podstawie którego układano budżet na r. 1888) zlikwidowano dni leczenia 1,137.594, to w r. 1888 było takich dni 1,172.686.

Rubr. VII. „*Wydatki na cele wykształcenia i oświaty*“. Wydatki tej rubryki preliminowane na 747.584 zł. wynosiły w rzeczywistości 771.901 zł. Przekroczenie preliminarza o kwotę 24.317 zł. spowodowane zostało wyłącznie prawie przez przekroczenie poz. 51, w której preliminowano 582.714 zł. na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego, a w rzeczywistości zaś wydano na ten cel 606.685 zł. czyli więcej o 23.971 zł. Uzasadnienie tej różnicy znajdzie się poniżej przy sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszu szkolnego krajowego.

Rubr. IX. „*Kwaterunkowe żandarmerji*“ miała preliminowaną kwotę wydatków zwyczajnych 82.591 zł., a gdy rzeczywiste wydatki zwyczajne wynosiły 85.743 zł., przekroczone preliminarz o 3.152 zł., a to na podstawie złożonych przez komendę Żandarmerji rachunków, z powodu utworzenia nowych posterunków. Z przeznaczonych na budowę własnego domu 150.000 zł. jako wydatek nadzwyczajny, wydano w roku budżetowym 117.495 zł. zaś resztę 32.505 zł. przeniesiono na podstawie uchwały sejmowej z 20. stycznia 1888 na rachunek roku 1889, na pokrycie dalszych kosztów budowy. Specjalny i szczegółowy rachunek przedłożony zostanie po ukończeniu budowy i po dokonanej kolaudacji.

Rubr. XI. „*Dotacje dla zakładów krajowych*“ wykazuje przekroczenie preliminowanej kwoty 1.316 zł. o 6.872 zł. Szczegółowe omówienie tych przekroczeń znajdzie się poniżej przy sprawozdaniu o zamknięciach rachunków poszczególnych tych zakładów krajowych.

Rubr. XIII. „*Budowy wodne i melioracje*“. Zamiast preliminowanej na ten cel kwoty 183.418 zł. wydano w rzeczywistości 192.635 zł., przekroczone więc preliminarz o 9.217 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy, że w niektórych pozycjach tej rubryki preliminowane

kwoty nie zostały wcale użyte, a mianowicie: na regulację Sanu pod Bolestraszcami 3.000 zł., na regulację Dunajca od mostu krajowego pod Gołkowicami 2.000 zł., na regulację Wisłoka: pod Wiśniową 488 zł., pod Markuszową 569 zł., które to kwoty razem wzięte czynią sumę 6.057 zł., okaże się, że w innych pozycjach tej rubryki przekroczono preliminarz o 15.274 zł. Największe przekroczenie wykazuje poz. 157 „na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studjów dla powiatów, spółek wodnych i gmin“, zamiast bowiem prelininowanej na ten cel kwoty 3.000 zł. wydano 9.810 zł. czyli wydano więcej o 6.810 zł. Wydatki te czynione w miarę potrzeby, w części przynajmniej zostaną zwrócone funduszowi krajowemu z odnośnych funduszków regulacyjnych po wejściu tychże w życie. Przekroczenia w pozostałych pozycjach tej rubryki były wynikiem po części zużycia kwot pozostałych z rachunków r. 1887, co odnośnemi uchwałami sejmowemi było dozwolone (w poz. 155 kwoty 3.529 zł. i 1.055 zł.) po części wypłaty zaległości z r. 1887 (poz. 155 kwoty 1.095 zł. i 971 zł.).

Rubr. XIV. „*Odsetki od pożyczek i umarżanie tychże*“. Na te wydatki prelininowano kwotę 429.154 zł., wydano zaś 435.913 zł. czyli przekroczono preliminarz o 6.759 zł. W ośmiu pozycjach tej rubryki wydano mniej niż prelininowano o ogólną kwotę 8.383 zł., a to na podstawie specjalnych zamknięć rachunkowych poszczególnych funduszków. Wydział krajowy jednak był zmuszony w ciągu roku 1888 zaciągać znaczniejsze pożyczki na pokrycie chwilowych niedoborów, od których pożyczek fundusz krajowy zapłacił odsetki w kwocie 19.139 zł. i z tego powodu rubryka niniejsza wykazuje przekroczenie. Cyfra powyżej przez nas podana, a przez fundusz krajowy tytułem odsetków zapłacona, nie zgadza się z cyfrą uwidocznioną w sprawozdaniu Wydziału krajowego. Wydział krajowy bowiem od kwoty zapłaconych odsetków biernych w podanej przez nas cyfrze 19.139 zł., odciągnął kwotę 5.576 zł. uzyskaną tytułem odsetków czynnych od pieniędzy chwilowo lokowanych i wstawił do odnośnej pozycji rubr. XIV. wydatków kwotę odsetków biernych netto. Gdy jednak dążeniem komisji budżetowej, aprobowanem przez Wysoki Sejm jest: przeprowadzić w preliminarzu funduszu krajowego zasadę budżetowania *brutto*, przeto i w niniejszem sprawozdaniu komisja budżetowa uważała za potrzebne zwrócić uwagę na praktykowany w przedłożeniu Wydziału krajowego sposób zamykania ksiąg. nie odpowiadający przyjętej zasadzie budżetowania *brutto*.

Rubr. XVI. „*Wydatki na cele przemysłu*“. Podług preliminarza miały w tej rubryce wynosić wydatki: zwyczajne 88.210 zł., nadzwyczajne 5.782 zł. W rzeczywistości zaś wynosiły wydatki: zwyczajne 88.639 zł., nadzwyczajne 7.871 zł. przekroczono więc prelininowaną kwotę w wydatkach zwyczajnych o 429 zł., w nadzwyczajnych o 2.089 zł. Rubryka ta dzieli się na 3 główne działy, a mianowicie: 1) „szkoły przemysłowe uzupełniające“, 2) „szkoły fachowe połączone z warsztatami“ i 3) „wydatki ogólne na cele szkolne i przemysłowe“. Dział 1. „szkoły przemysłowe uzupełniające“ nie wykazują żadnej różnicy między prelininowanymi a rzeczywistymi wydatkami. Dział 2 „szkoły fachowe połączone z warsztatami“ wykazuje wydatki zwyczajne mniejsze od prelininowanych o 1.628 zł., zaś wydatki nadzwyczajne większe o 2.089 zł., ogólna więc różnica wynosi 461 złr. Nieznaczna ta stosunkowo różnica nie wymagałaby właściwie bliższego ze strony komisji budżetowej wyjaśnienia, a to tem mniej, że poszczególne zboczenia są dostatecznie przez Wydział krajowy wyjaśnione. W jednym jednak kierunku nie może komisja budżetowa pominąć uwagi. W niektórych pozycjach tego działu nie wydano prelininowanych kwot, ponieważ odnośne zakłady, a względnie warsztaty w roku budżetowym nie weszły w życie. Takie zaoszczędzenia wykazują pozycje 222 i 229. Że kwoty w ten sposób w dziale wydatków zwyczajnych zaoszczędzone, użyte zostały przez Wydział krajowy drogą *virement* na pokrycie przekroczeń w innych pozycjach tego samego działu wydatków zwyczajnych, to się stało na

podstawie uchwały sejmowej zezwalającej na takie *virement*. Komisya budżetowa nie może się jednak zgodzić na *virement* w wydatkach nadzwyczajnych, jak również na sposób ksiązkowania użyty przez Wydział krajowy przy poz. 225 i 230. W pozycyi 225 preliminował budżet na „krajowy warsztat wzorowy w Horodence“ w wydatkach zwyczajnych 425, w nadzwyczajnych 500 zł. Pomimo, że warsztat ten w roku budżetowym nie wszedł w życie, wykazuje zamknięcie rachunków rzeczywisty wydatek zwyczajny 425 zł. nadzwyczajny 172 zł. 72 ct. Ponieważ ten zakład w r. 1883 nie istniał, więc właściwie w tej pozycyi nie wydano nic, zarachowaną zaś w tem miejscu kwotę 597 zł. 72 ct. wydano po nad preliminarz w poz. 230 na krajowy warsztat wzorowy w Wilamowicach. Na takie *virement* w ksiązkowaniu komisya budżetowa zgodzić się nie może, bo ten sposób nie daje należytego poglądu na rzeczywiste wydatki czynione na poszczególne warsztaty i zakłady. Zdaniem komisji budżetowej należałoby w poz. 225 nie wykazywać żadnych rzeczywistych wydatków a całą preliminowaną kwotę tak wydatków zwyczajnych, jak i nadzwyczajnych uwidocznic w rubryce „wydano mniej“, zaś w poz. 230 zamiast wykazanych rzeczywistych wydatków 975 zł. należało uwidocznic rzeczywiste wydatki w kwocie 1.572 zł. 72 ct. a powstałe z tego powodu przekroczenie należyście uzasadnić. Dział 3 „wydatki ogólne na cele szkolne i przemysłowe“ wykazuje wydatki rzeczywiste 56.129 zł. zamiast preliminowanych 54.072 zł., przekroczone więc preliminarz o 2.057 zł. Na biuro komisji krajowej dla spraw przemysłowych, wydano więcej niż preliminowano o 731 zł., ponieważ w preliminarzu nie były objęte wydatki na koszta podróży i diety dla członków komisji. Na stypendya przemysłowe wydano więcej niż preliminowano o 1.648 zł. a na częściowe pokrycie tego przekroczenia posłużyła kwota 892 zł., o którą wydano mniej niż preliminowano na zasiłki bezwrotne na cele przemysłowe.

Rubr. XVII. „*Rozmaite wydatki*“. Oprócz wydatków w budżecie przewidzianych, czyniono z tej rubryki wydatki, które w budżecie nie były przewidziane. Ogólna suma tych wydatków wynosiła 5.742 zł., z których kwotę 2.269 zł. wydano tytułem zaliczek dla fundusów stypendyjnych i w zastępstwie zakładu Kulparkowskiego.

Dochody.

Jak już powyżej wykazano preliminował budżet na r. 1888 dochody funduszu krajowego wraz z dodatkiem do podatków i dozwolonemi pożyczkami na ogólną kwotę 4.877.422 zł. W rzeczywistości zaś wynosiły te dochody 4.917.703 zł., dochody rzeczywiste przewyższyły więc dochody preliminowane o 40.281 zł. Dochody rzeczywiste mniejsze od preliminowanych wykazują rubr. II., III., VI., VIII., IX., X., XI., XIII. i XIV. na ogólną kwotę 45.114 zł. zaś dochody większe od preliminowanych wykazują rubr. IV., V., VII., XII. i XV. na ogólną kwotę 88.795 zł. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się suma nadwyżki w dochodach o 43.681 zł. Ponieważ jednak z dozwolonej pożyczki na uzupełnienie funduszu pożyczkowego na budowę koszar w kwocie 395.000 zł. Wydział krajowy pożyczył tylko 391.600 zł., przeto powyższa nadwyżka 43.681 zł. zredukowaną została do kwoty 40.281 zł.

Dla lepszego przeglądu przejdziemy najprzód rubryki wykazujące dochody rzeczywiste mniejsze od preliminowanych.

Rubr. II. „*Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych*“ miały dać 6.000 zł. Zamknięcie rachunków jednak nie wykazuje z tego tytułu żadnego dochodu. Wprawdzie w ciągu roku pewne choć niezbyt znaczne kapitały były chwilowo lokowane a odsetki z tej lokacyi wynosiły 5.575 zł.; gdy jednak Wydział krajowy zmuszony był w ciągu roku budżetowego znaczniejsze zaciągać pożyczki na pokrycie chwilowych niedoborów, od których pożyczek

fundusz krajowy opłacał odsetki w kwocie 19.139 zł., przeto potrącono pobrane odsetki czynne 5.576 zł. od odsetków biernych zapłaconych 19.139 zł., i wydatek netto z tego tytułu wstawiono do rubr. XIV. wydatków funduszu krajowego. O tej metodzie ksiązkowania komisya budżetowa już powyżej zdanie swoje wypowiedziała.

Rubr. III. „*Dochody z dróg krajowych*“, rozpada się na 3 działy, a mianowicie: 1. myta, 2. odsetki zwłoki, kary konwencyonalne i grzywny, 3. datki dobrowolne na budowę dróg.

A. „*Myta*“. Dochód z myt miał wynosić 216.000 zł., w rzeczywistości zaś dał tylko 213.389 zł. czyli mniej o 2.611 zł., a to na podstawie zatwierdzonych kontraktów z dzierżawcami.

B. „*Odsetki zwłoki i grzywny*“ dały 476 zł. zamiast preliminowanych 1.100 zł. z powodu zmienności tych dochodów.

C. „*Datki dobrowolne na budowę dróg*“. Z tego tytułu wpłynęło 9.351 zł. zamiast preliminowanych 10.000 zł. Z końcem r. 1888 pozostały z tego tytułu zaległości w kwocie 55.477 zł., które jednak obecnie z powodu spłacenia zaległości przez hr. Mierowę, znacznie zredukowane zostały.

Rubr. VI. „*Zwroty pożyczek*“. Dochód z tego tytułu preliminowany na 8.689 zł. wynosił w rzeczywistości tylko 8.276 zł., to jest mniej o 413 zł. Gdy jednak zważymy, że niektórzy dłużnicy spłacili zaległości po nad preliminarz, lub uiścili raty w budżecie niepreliminowane w ogólnej kwocie 1.275 zł., okaże się, że z preliminowanych w budżecie rat i spłat niewpłynęło ogółem 1.688 zł., a to po części wskutek udzielonego przez Wysoki Sejm moratorium, lub rozłożenia pozostałej należitości na dłuższy szereg lat, a po części z powodu trudności ściągnięcia zaległości, jak przy spółce wodnej chorzelowskiej.

Rubr. VIII. „*Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach*“, z kwotą dochodów mniejszą od preliminowanej o 2.162 zł.; rubr. IX. „*dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie*“ z dochodami mniejszymi od preliminowanych o 4.739 zł.; rubr. X. „*dochody innych szkół krajowych*“, z dochodami mniejszymi o 2.422 zł., będą przedmiotem szczegółowego rozbioru przy sprawozdaniu zamknięć rachunkowych tych szkół i folwarków.

Rubr. XIII. „*Dochody rozmaite*“ w budżecie przewidziane, wynosiły kwotę 7.827 zł. zamiast preliminowanych 11.578 zł., czyli mniej o 3.751 zł., a to z powodu mniejszych dochodów tytułem datków deklarowanych przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną. Z tego tytułu miała w roku budżetowym wpłynąć kwota 6.538 zł., a wpłynęło tylko 2.100 zł. z powodu ociągania się niektórych Wydziałów w płaceniu rat wedle pierwotnych deklaracyj, a to mimo urgensów.

Rubr. XIV. „*Z pozostałego funduszu pożyczki krajowej z r. 1883*“. Przy uchwaleniu budżetu na rok 1888 przyjęto pozostałość tego funduszu w wysokości 214.104 zł. Z tej kwoty przeznaczono 150.000 zł. na budowę koszar dla żandarmeryi we Lwowie, zaś pozostałą resztę 64.104 zł. wcielono do funduszu krajowego i wstawiono do dochodów budżetu na r. 1888. Pozostałość jednak funduszu pożyczki krajowej z roku 1883 okazała się mniejszą i wynosiła tylko 191.729 zł., ponieważ z tej pozostałości wykupiono 21.500 zł. obligacyj pożyczki krajowej z r. 1873. To też tylko kwotę 191.729 zł. przelano do funduszu krajowego i z tego powodu dochód z tego tytułu był mniejszy o 22.375 zł.

Rubr. XIV. poz 53. „*Pożyczka tymczasowa na utworzenie funduszu pożyczkowego na budowę koszar*“. Na uzupełnienie funduszu przeznaczonego na pożyczki na budowę koszar do kwoty 1 miliona, upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki emisyjnej w kwocie 395.000 zł. i do wydania takiej ilości obligacyj, ile podług kursu emisyjnego po-

trzeba celem uzyskania kwoty 395.000 zł. Z wyjaśnienia umieszczonego w przedłożonym Sejmowi zamknięciu rachunków komisya budżetowa dowiedziała się, że Wydział krajowy pożyczki tej nie zrealizował, z powodu „chwiejności kursów na targach pieniężnych“, natomiast pożyczyl Wydział krajowy z funduszu propinacyjnego obligacye pożyczki krajowej dawniejszych emisyj w kwocie nom. 440.000 zł. i spienięzył takowe po kursie 89 za 100. Uzyskana z tej operacyi kwota wynosiła tylko 391.600 zł., czyli mniej niż preliminowano o 3.400 zł. Z wyjaśnienia tego wypływa, że Wydział krajowy dlatego odroczył emisję tej pożyczki, ponieważ kurs, jaki w r. 1888 można było osiągnąć, był za niski, że przeto dla uzyskania kwoty 395.000 zł. w gotówce, musiano by emitować więcej stosunkowo obligacyj $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki z r. 1888. Komisya budżetowa widzi się jednak spowodowaną zauważyć, że podane w wyjaśnieniach dalsze zarządzenie Wydziału krajowego zamierzonego celu nie osiągnęło i osiągnąć nie mogło. Jeżeli bowiem Wydział krajowy zamiast emitowania uchwalonej przez Sejm pożyczki z roku 1888 i spieniężenia takowej po ówczesnym kursie 89 za 100, pożyczyl z funduszu propinacyjnego obligacye $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki krajowej dawniejszej emisyi i spienięzył takowe po 89 za 100, zaś następnie zwrócił temuż funduszowi propinacyjnemu obligacye $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki krajowej z roku 1888, nie przysporzył funduszowi krajowemu żadnej korzyści, ponieważ w ten lub ów sposób pożyczka krajowa z r. 1888 spieniężoną została po kursie 89 za 100, po kursie stosunkowo dość niskim, z powodu jak Wydział krajowy sam podaje, ówczesnej „chwiejności kursów na targach pieniężnych“.

Jeżeli Wydział krajowy, jak z wyjaśnienia jego wynika, uważał kurs 89 za 100 za zbyt niski i dla funduszu krajowego niekorzystny, należało odroczyć zrealizowanie pożyczki, ale także nie pożyczać z innych funduszy takich samych obligacyj wcześniejszej emisyi, celem spieniężenia ich po niskim stosunkowo kursie 89 za 100. Z tych powodów komisya budżetowa musiała uważać wyjaśnienia Wydziału krajowego za niedość jasne i zbadała przebieg sprawy na podstawie aktów i alegatów Wydziału krajowego. Rzecz przedstawia się jak następuje: Dnia 29. kwietnia 1888 r. l. 4.668 wniósł Bank krajowy do Wydziału krajowego ofertę następującej osnowy:

„Wobec zamierzonej nowej emisyi $4\frac{1}{2}\%$ obligacyj pożyczki krajowej za kwotę gotówkową 395.000 zł., ośmiela się Bank krajowy przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi krajowemu następującą ofertę:

1. „Bank krajowy gotów jest z d. 1. maja 1888 objąć od Wys. Wydziału krajowego tyle $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki krajowej, ile mu potrzeba celem uzyskania gotówki w kwocie 395.000 zł. po kursie 89% w ten sposób, że Wys. Wydział krajowy dostarczy w pierwszych dniach maja r. b. z funduszu propinacyjnego sztuki dawniejszych emisyj z kuponem płatnym $\frac{1}{11}$ 1888, a zastąpi je następnie u siebie sztukami emisyj z r. 1888.

2. „Walutę za powyższą pożyczkę złoży Wysoki Wydział krajowy na rachunku bieżącym w Banku z d. 1. maja 1888“.

Na radzie Wydziału krajowego z d. 10. maja 1888 przyjęto ofertę Banku krajowego na zakupno obligów pożyczki krajowej pod warunkami w ofercie podanemi, a uchwałę tę zakomunikował Wydział krajowy Bankowi krajowemu odezwą z d. 10. maja 1888, w której czytamy:

„Do Dyrekcyi Banku krajowego w miejscu. Przyjmując przesłaną nam 30. z. m. l. 4.568 ofertę na zakupno emitować się mających obligów długu krajowego dla uzyskania gotówki na utworzenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar, polecamy równocześnie kasie krajowej, aby wydała Bankowi krajowemu z ogólnego funduszu propinacyjnego z obligów pożyczki krajowej z r. 1883, 1884 i 1885 sumę 440.000 zł. nominalnej wartości. Zarazem polecamy kasie krajowej aby otrzymaną gotówkę licząc po 89% uloko-

wała w Banku krajowym na rachunku bieżącym z walutą $\frac{1}{5}$ 1888 na rzecz wzmiankowanego funduszu pożyczkowego“.

Niewłaściwie więc Wydział krajowy w wyjaśnieniach swoich podaje, że z powodu „chwiejskości kursów na targach pieniężnych“, zrealizowanie pożyczki krajowej z r. 1888 odroczył, bo ją uchwałą z d. 10. maja 1888 rzeczywiście i faktycznie zrealizował po kursie 89% lecz na żądanie Banku krajowego zastąpił obligi pożyczki krajowej z r. 1888 takimiż obligacyami pożyczek krajowych dawniejszych emisyj.

Z przebiegu sprawy okazuje się, że finansowa ta operacja nie wypadła na korzyść funduszu krajowego, zwłaszcza jeżeli się zważy, że stan funduszu koszarowego nie wymagał doraźnego zrealizowania pożyczki z r. 1888. Jak bowiem z zamknięcia rachunków tego funduszu za r. 1888 się okazuje, posiadał ten fundusz z końcem r. 1887 gotówkę w kwocie 223.000 zł. W ciągu roku 1888 wpłynęło tytułem zwrotu pożyczek gminom udzielonych 28.958 zł., razem więc fundusz koszarowy dysponował kwotą 251.958 zł. W ciągu roku 1888 wyasygnowano na pożyczki bezprocentowe 190.000 zł., z których do końca roku budżetowego zrealizowano 189.000 zł. tak że oprócz gotówki uzyskanej ze zrealizowanej pożyczki, fundusz koszarowy z końcem roku 1888 posiadał kwotę 62.958 zł.

Sposób ulokowania gotówki uzyskanej ze zrealizowania pożyczki krajowej z roku 1888 również nie przysporzył korzyści funduszowi krajowemu. Pożyczka bowiem, pomimo że gotówka potrzebną nie była, zrealizowaną została z kuponem od 1. maja bieżącym, to jest że fundusz krajowy opłacał $4\frac{1}{2}\%$ od 1. maja począwszy od obligów nom. wart. 440.000 zł. Gotówkę zaś uzyskaną w kwocie 391.600 zł. ulokowano w Banku krajowym na 3%. Strata procentowa wynikła z tej operacji w roku 1888, to jest od 1. maja do końca roku wynosiła 5.368 zł.

Dochody rzeczywiste większe od preliminowanych wykazują następujące rubryki:

Rubr. IV. „*Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych*“. Zamiast preliminowanych 42.671 zł. dały one w rzeczywistości 53.163 zł., czyli więcej o 10.492 zł. Nadwyżki te oparte na zamknięciach rachunków poszczególnych zakładów, będą omawiane przy sprawozdaniu naszym o szczegółowych zamknięciach tych rachunków.

Rubr. V. „*Zwroty zaliczek*“. W poz. 11 tej rubryki preliminowano 13.400 zł. tytułem zwrotów zaliczek od urzędników, w rzeczywistości wynosiły one 17.423 zł. czyli więcej o 4.023 zł. Pozycya ta zostaje w ścisłym związku z poz. 33 rubr. II. wydatków, w której przekroczono ustanowiony na zaliczki dla urzędników kredyt o 10.725 zł. W poz. 15 tej rubryki wpłynęła kwota 10.534 zł. zamiast preliminowanych 1.800 zł., a to przeważnie z powodu znaczniejszych zwrotów od funduszy stypendyjnych na poczet zaliczek udzielonych z funduszu krajowego na pokrycie chwilowych niedoborów.

Rubr. XII. „*Dochód z przelania bo skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogowego z r. 1866*“. Uchwałą z d. 21. października 1884 przelaną została do funduszu krajowego cała pozostałość funduszu zapomogi z roku 1866. Pozostałość ta składała się z gotówki i z należności u powiatów. Cała gotówka odrazu przelaną została do funduszu krajowego, zaś należności u powiatów w miarę ich wpływania. Na r. 1888 preliminowano z tego tytułu 18.067 zł., wpłynęło zaś w rzeczywistości 24.951 zł. a to z powodu, że powiat brodzki spłacił doraźnie ponad plan umorzenia kwotę 6.817 zł. Z końcem r. 1888 wynosiła cała zaległość u powiatów 65.743 zł.

Rubr. XV. „*Dochód z dodatków do podatków*“. Wysoki Sejm przyjmując za podstawę do obliczenia wydatności centa dodatku na 103.000 zł., uchwalił dodatek w wysokości 31 centów, co miało uczynić kwotę 3,193.000 zł. W rzeczywistości zaś 1 cent dodatku dał

w roku budżetowym 104.967 zł., a ogólna suma dochodów z dodatku do podatków wynosiła 3,253.990 zł., czyli więcej niż preliminowano o 60.990 zł. Należytość bieżąca za r. 1888 wynosiła 3,278.997 zł., czyli na 1 cent 105.774 zł. Na poczet tej należytości wpłynęło jednako tylko 2,939.896 zł., a pozostała z tego roku zaległość wynosiła 332.647 zł., po uwzględnieniu zwrotów opodatkowanym w kwocie 6.454 zł. Na poczet zaległości z lat dawniejszych w kwocie 886.098 zł., po potrąceniu zwrotu opodatkowanym 27.298 zł., wpłynęło w roku budżetowym 314.094 zł., a ogólna zaległość z końcem r. 1888 wynosiła 877.353 zł., zmniejszyła się przeto o 8.745 zł.

Ogół wydatków rzeczywistych funduszu krajowego	4,975.016 zł.
„ dochodów	4,917.703 „
okazuje się niedobór w kwocie	57.313 zł.

który pokryty został tymczasowo pożyczką zaciągniętą od funduszu „uposażenia kasy krajowej“.

Powyżej już wykazaliśmy, że niedobór budżetowy wynosił 12.484 zł., a gdy zamknięcie rachunków wykazuje niedobór w kwocie 57.313 zł., przeto rzeczywisty ostateczny wynik był niekorzystny o 44.829 zł.

Gdy jednak budżet na r. 1888 oprócz własnych dochodów funduszu krajowego i dodatków do podatków, użył na pokrycie potrzeb roku 1888, pozostałości kasowej z r. 1886 w kwocie 226.406 zł., dalej części lub reszty innych samodzielnych funduszy, a mianowicie: części funduszu pożyczki krajowej z r. 1866 w kwocie 24.951 zł. i reszty funduszu pożyczki krajowej z r. 1883 w kwocie 191.729 zł., więc rok 1888 nie miał właściwie pokrycia na swoje potrzeby na kwotę 500.399 zł.

W powyższem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, komisya budżetowa badała pojedyncze rubryki i pozycye osobno działu wydatków, a osobno działu dochodów, bez względu na to, czy te wydatki a względnie dochody objęte odnośniami rubrykami, należą do jednej kategorii wydatków, a względnie dochodów, lub czy pojedyncze rubryki wyczerpują wszystkie wydatki, a względnie dochody jednej i tej samej kategorii.

Dla uzupełnienia tego sprawozdania komisya budżetowa podaje poniżej także wynik cyfrowy głównych działów gospodarki krajowej bez względu na rubryki i pozycye, w których wydatki są uwidocznione, a przy równoczesnem uwzględnieniu rzeczywistych dochodów odnośnych działów gospodarki krajowej.

Całą gospodarkę krajową, jak to już w poprzednich naszych sprawozdaniach wykazaliśmy, można podzielić na 8 głównych działów, a mianowicie:

I. Koszta reprezentacyi i zarządu. II. Koszta leczenia w najobszerniejszem znaczeniu (wydatki na cele zdrowotne). III. Koszta łożone na cele oświaty. IV. Drogi i komunikacye krajowe. V. Budowy wodne i meljoracye. VI. Wydatki na cele gospodarstwa krajowego (rolnictwo i przemysł). VII. Wydatki na cele bezpieczeństwa publicznego i VIII. Umarzanie pożyczek i opłata procentów.

I. Na „reprezentacyę i zarząd“ wydano ogółem	414.389 zł.
dochody wynosiły	17.423 „
czysty wydatek	396.966 zł.

w porównaniu z budżetem więcej o 34.438 zł.

II. Na „koszta leczenia w najobszerniejszym znaczeniu“ (cele zdrowotne) wydano	802.331 zł.
dochody wynosiły	61.017 „
czysty wydatek	<u>741.314 zł.</u>
w porównaniu z budżetem więcej o 35.755 zł.	
III. Na „koszta oświaty“ wydano	<u>786.763 zł.</u>
w porównaniu z budżetem więcej o 24.025 zł.	
IV. Na „drogi i komunikacje“ wydano	933.797 zł.
dochody wynosiły	227.116 „
czysty wydatek	<u>706.681 zł.</u>
w porównaniu z budżetem mniej o 2.047 zł.	
V. Na „budowy wodne i melioracyjne“ wydano	<u>192.635 zł.</u>
w porównaniu z budżetem więcej o 9.217 zł.	
VI. Na „cele gospodarstwa krajowego“ (rolnictwo, górnictwo i przemysł) wydano	711.445 zł.
dochody wynosiły	92.145 „
czysty wydatek	<u>619.300 zł.</u>
w porównaniu z budżetem mniej o 2.846 złr.	
(W tej kwocie mieści się wydatek 400.000 zł. na składy zbożowe we Lwowie i Krakowie.)	
VII. Na „bezpieczeństwo publiczne“ wydano	<u>244.951 zł.</u>
w porównaniu z budżetem mniej o 4.639 zł.	
(W tej kwocie mieści się wydatek 150.000 zł. na budowę domu dla Żandarmeryi we Lwowie.)	
VIII. Na „umorzenie pożyczek i opłatę procentów“ wydano	453.913 zł.
dochód (zwrot pożyczek) wynosił	8.276 „
czysty wydatek	<u>427.637 zł.</u>
w porównaniu z budżetem więcej o 7.172 zł.	
Nadto jeszcze wydano na „cele dobroczynne“ i „rozmaite“	<u>38.141 zł.</u>
Wszystkie wydatki objęte powyżej wyszczególnionemi działami wynoszą ogółem	4,154.388 zł.
Cały dochód z dodatków do podatków wynosił	<u>3,253.990 „</u>
Wydatki nie pokryte dodatkami wynosiły	900.938 zł.
Kwota ta pokrytą została:	
pożyczką na założenie składów składów zbożowych	400.000 zł.
pozostałością kasową z r. 1886	226.406 „
zużyciem pozostałości funduszu pożyczki z r. 1883	191.729 „
zużyciem części pozostałości funduszu zapomogowego z r. 1866	24.950 „
pozostała reszta niepokryta	<u>843.082 zł.</u>
jak to wyżej wykazano.	<u>57.313 zł.</u>

Komisya budżetowa widzi się spowodowaną zaznaczyć, że powyżej wykazane wydatki na pojedyncze działy gospodarki krajowej obejmują wyłącznie wydatki czynione na te działy z funduszu krajowego w ścisłym znaczeniu tego słowa, że natomiast nie są objęte powyższym

wykazem wydatki, łożone na te same działy krajowej gospodarki przez gminy, powiaty, instytucje, spółki i towarzystwa bądź to z funduszków własnych i specjalnych na ten cel przeznaczonych, bądź też z dodatków do podatków, pośrednich i bezpośrednich.

Do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy 8 alegatów, zawierających zamknięcia rachunków: szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkół rolniczych i folwarków w Dublanach i Czernichowie i krajowych niższych szkół rolniczych.

1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 12.160 zł. wynosiły w rzeczywistości 13.810 zł. przekroczyły więc preliminarz o 1.650 zł. Właściwe wydatki na szkołę wynosiły tylko 12.970 zł. i wykazują przekroczenie w kwocie tylko 810 zł. Wydział krajowy jednak z rubr. I. wydatków tej szkoły, uchwalił zaliczki na płace w kwocie ogólnej 1.100 zł., z których w roku budżetowym kwota 840 zł. została niespłacona i ztąd powstało powyżej wykazane znaczniejsze przekroczenie. Wydatek niepreliminowany z powodu udzielonych a w roku budżetowym niespłaconych zaliczek, ma w znacznej swej części pokrycie w ściągniętych, a niepreliminowanych zwrotach zaliczek z lat ubiegłych w kwocie 630 zł. Oprócz wyjaśnionego i uzasadnionego w ten sposób przekroczenia z powodu udzielonych zaliczek, wykazuje jeszcze poz. 16. „wydatki rozmaite administracyjne“, przekroczenie preliminowanej kwoty 195 zł. o 728 zł. z powodu poniesienia znaczniejszego wydatku na roboty konserwacyjne w budynku szkolnym.

Dochody tej szkoły preliminowane na 5.400 zł. dały w rzeczywistości 5.962 zł. czyli więcej o 562 zł., a to wykazanego już powyżej ściągnięcia zaliczek z lat ubiegłych.

Wydatki tej szkoły wynosiły	13.810 zł.
Dochody „ „ „	5.962 „
niedobór	<u>7.848 zł.</u>

pokryty został z funduszu krajowego. Budżet z tego tytułu preliminował wydatek w kwocie 6.760 zł., wydano przeto na pokrycie niedoboru tej szkoły więcej niż preliminowano o 1.088 zł.

2. Krajowa szkoła rolnicza w Dublanach.

a) Wyższa szkoła rolnicza.

Wydatki tej szkoły preliminowane były na kwotę ogólną 39.317 zł., a to 35.856 zł. w wydatkach zwyczajnych i 3.461 zł. w nadzwyczajnych. Rzeczywiste zaś wydatki wynosiły ogółem 42.206 zł., z których 3.460 zł. było wydatków nadzwyczajnych.

W rubr. I. „*Płace profesorów i docentów*“ przekroczone preliminowaną kwotę o 627 zł., a to z powodu udzielenia z tej rubryki zaliczek na płace, z których w roku budżetowym po odpisaniu reszty dłużnej zaliczki Dra Aua z powodu jego śmierci, zostało niespłaconych 473 zł. Przekroczenie to ma całkowite prawie pokrycie w ściągniętych a niepreliminowanych zwrotach zaliczek z lat ubiegłych w kwocie 452 zł.

W rubr. IV. „*Koszta administracyjne*“ przekroczone preliminowaną kwotę 1.000 zł. „na utrzymanie budynków i ogrodzeń“ o 1.347 zł. z powodu koniecznych po nad preliminarz adaptacyj i kosztów wyniszczenia grzyba w starych budynkach szkolnych, przeprowadzenia dezynfekcji pomieszczenia prof. Aua i rekonstrukcji studni. W poz. 31 tej rubryki przekro-

czono preliminowaną kwotę 1.000 zł. na „koszta przewozu prelegentów, lekarza i kapelana“ o 393 zł.

Przekroczenie w tej pozycji powtarza się od lat kilku, co spowodowało Wydział krajowy do uzasadnienia żądania a Wysoki Sejm do udzielenia na ten cel większego kredytu w budżecie na rok 1890.

Tytułem „rozmaitych“, wykazuje zamknięcie rachunków wydatek w kwocie 513 zł., który to wydatek nie był w budżecie przewidziany. Przeważną część tej kwoty bo 375 zł. wydano tytułem odprawy p. Bercie Au wdowie po profesorze.

Dochody. W dziale dochodów tej szkoły wykazuje rubr. III. znacznie mniejsze niż preliminowano wpływy tytułem opłat od uczniów. Zamiast preliminowanej kwoty 8.910 zł. wpłynęło tylko 5.519 zł. czyli mniej o 3.391. Przy uchwalaniu budżetu na r. 1888 podwyższono opłatę czesnego z 50 zł. na 100 zł. rocznie. To podwyższenie jednak mogło być zastosowane dopiero w II. półroczu roku budżetowego, za I. półrocze zaś pobierano czesne w poprzedniej wysokości, nadto uwolniono 28 uczniów od wszelkich opłat szkolnych. Tytułem „Rozmaitych“ wpłynęła ogólna kwota 1.068 zł. Dochód ten służył na pokrycie niektórych przekroczeń w dziale wydatków, jak dary na środki naukowe, lub też pokryły wydatki, które nie były preliminowane, jak zwroty zaliczek z lat ubiegłych.

Wydatki wyższej szkoły rolniczej w Dublanach	wynosiły	.	.	.	42.206 zł.
Dochody	"	"	"	"	15.726 "
				Niedobór	26.480 zł.

pokryty został z funduszu krajowego. A ponieważ w budżecie na r. 1888 preliminowano z tego tytułu wydatek w kwocie 20.923 zł., wydano przeto na szkołę rolniczą w Dublanach więcej niż preliminowano o 5.557 zł.

b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 12.604 zł. wynosiły w rzeczywistości tylko 10.773 zł. czyli mniej o 1.831 zł., a to z powodu mniejszych wydatków na utrzymanie uczniów, potrzeby naukowe i koszta administracyjne. We wszystkich tych rubrykach wydano mniej niż preliminowano o 2.041 zł. Gdy jednak Wydział krajowy udzielał i z tego funduszu zaliczki na płace, z których po roku budżetowym zostało niespłaconych 210 zł., przeto powyżej wykazana cyfra zredukowaną została do kwoty 1.831 zł. Odnośnie do udzielonych zaliczek zauważyć należy, że więcej niż połowa tego wydatku pokrytą została ze zwrotów zaliczek z lat ubiegłych, które to zwroty niepreliminowane wynosiły 108 zł.

Dochody tej szkoły preliminowane na 2.988 zł. wynosiły w rzeczywistości 2.344 zł., były więc mniejsze od preliminowanych o 644 zł., głównie z powodu mniejszych wpływów tytułem opłat i datków.

Wydatki tej szkoły	wynosiły	.	.	.	10.773 zł.
Dochody	"	"	"	"	2.344 "
				Niedobór	8.429 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten niedobór preliminował budżet kwotę 9.616 zł., przeto wydano z tego tytułu mniej niż preliminowano o 1.187 zł.

3. Folwark w Dublanach.

Budżet na r. 1888 preliminował w dziale wydatków zwyczajnych 16.895 zł., nadzwyczajnych 3.292 zł., ogółem wydatki miały wynosić 20.187 zł. Dochody preliminowane były na 20.880 zł., tak że podług budżetu miała pozostać nadwyżka w kwocie 693 zł. W rzeczywistości zaś wynosiły wydatki: zwyczajne 23.691 zł., nadzwyczajne 4.173 zł., ogół

więc wydatków rzeczywistych wynosił 27.864 zł. Dochody rzeczywiste dały 21.898 zł., a niedobór rzeczywisty pokryty z funduszu krajowego wynosił 5.966 zł. A gdy do tego rzeczywistego niedoboru dodamy nadwyżkę budżetową 693 zł., otrzymamy kwotę 6.659 zł., o którą wynik rzeczywisty w porównaniu z budżetem był *niekorzystny*.

Wydatki. W tym dziale wszystkie rubryki wykazują wydatki rzeczywiste większe od preliminowanych. Przejdziemy ważniejsze z nich.

Rubr. I. „*Wydatki na gospodarstwo*“. Na te wydatki preliminowano ogólną kwotę 9.716 zł., a to 8.035 zł. w zwyczajnych a 1.681 zł. w nadzwyczajnych, rzeczywiste zaś wydatki wynosiły 11.488 zł., z których kwota 9.794 zł. przypada na zwyczajne a 1.694 zł. na nadzwyczajne. Przekroczenie w kwocie 1.772 zł. powstało w skutek braku robotników najemnych, co spowodowało powiększenie służby folwarcznej, dalej w skutek wykarczowania części nieużytecznego lasu i w skutek koniecznych robót dla wytępienia nadzwyczajnej ilości myszy polnych, a wreszcie w skutek dokupienia więcej niż preliminowano paszy, gdyż koniec zepsuły myszy, a siana zebrano mniej z powodu posuchy.

Rubr. II. „*Torfiarnia*“. Na wyrób torfu w Dublanach preliminowano 4.875 zł. a na uzupełnienie urządzenia 1.100 zł. tytułem nadzwyczajnego wydatku. W rzeczywistości zaś wydano na wyrób 8.175 zł., a na urządzenie 1.922 zł. W wydatkach zwyczajnych więc przekroczono preliminarz o 3.300 zł., w nadzwyczajnych o 822 zł. Znacznego tego przekroczenia Wydział krajowy w wyjaśnieniach swoich niczem nie uzasadnia, Wydział krajowy jedynie konstatuje, że gdy na wyrób torfu wydano 8.175 zł., a dochodu ze sprzedaży wraz z kwotą z tego tytułu zalegającą było tylko 5.841 zł., przeto przedsiębiorstwo wyrobu torfu przyniosło w r. 1888 stratę w kwocie 2.334 zł., a to nie licząc kosztów urządzenia, które w r. 1888 wynosiły właściwie 3.445 zł., ponieważ oprócz zapłaconej z budżetu r. 1888 kwoty 1.922 zł., pozostała jeszcze zaległość bierna 1.523 zł., którą zapłacono z budżetu r. 1889. Dla przedsiębiorstwa eksploatacy torfu w Dublanach preliminował budżet w wydatkach zwyczajnych 4.875 zł., w dochodach 6.120 zł., czysty dochód więc miał wynosić 1.245 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje stratę w kwocie 2.334 zł. i był w porównaniu z budżetem gorszy o 3.579 zł. Powtarzające się od kilku lat, to jest od rozpoczęcia tej eksploatacy, straty przy tem przedsiębiorstwie spowodowały komisję budżetową przy sposobności sprawozdania o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za r. 1887 do uczynienia wniosku, zamienionego następnie przez Wysoki Sejm w uchwałę z dnia 18. Stycznia 1889, aby polecić Wydziałowi krajowemu, by na następnej sesji sejmowej przedłożył wniosek co do dalszego eksploataowania tego przedsiębiorstwa bez narażania funduszu krajowego na jakiegokolwiek z tego powodu straty. W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem swoim z d. 24. Września 1889 obszerną relację administracyi folwarku o eksploatacy torfu w latach 1887 i 1888 i o warunkach, przebiegu i widokach dalszej eksploatacy torfu w Dublanach. Na podstawie tej relacyi Wydział krajowy uznał za pożądane pozyskać dla eksploatacy torfu dublańskiego prywatnych przedsiębiorców z odpowiednią wiedzą i kapitałami, czy to jako dzierżawców, czy jako spółników. Rokowania w tym celu zawiazane dopiero w bieżącym roku doprowadziły do rezultatu, a odnośny układ z p. Maślanką będzie przedłożony Wysokiemu Sejmowi w tegorocznem sprawozdaniu o szkołach rolniczych i folwarku w Dublanach. Wysoki Sejm będzie miał sposobność wypowiedzenia swojego zdania o tym układzie.

Rubr. III. „*Cegielnia*“. Zamiast preliminowanych 900 zł. wydano na wyrób cegieł 2.242 zł. w skutek zwiększonej produkcyi, która też uwydlatniła się w większych niż preliminowano dochodach z tego przedsiębiorstwa. Budżet preliminował wydatki na cegielnię w kwocie 900 zł., w dochodach zaś tylko 1.000 zł., tak że czysty dochód miał wynosić 100 zł. Wynik zaś rzeczywisty wykazuje czysty dochód w kwocie 319 zł., wydatki bowiem wynosiły 2.242 zł., a ze sprzedaży wyrobionych cegieł uzyskano kwotę 2.561 zł.

Pozostałe rubryki tego działu wykazują mniej znaczne różnice, które w sprawozdaniu Wydziału krajowego dostatecznie są wyjaśnione.

Dochody. Budżet obliczał dochody folwarku na 20.880 zł., rzeczywiste zaś dochody wynosiły 21.898 zł., były więc większe od preliminowanych o 1.018 zł., a jeżeli od wykazanych dochodów odejmiemy większy o 1.561 zł. dochód z cegielni, która to nadwyżka służyła na pokrycie przekroczenia w dziale wydatków, okaże się właściwie ubytek w preliminowanych dochodach o 543 zł., która to kwota nieznacznie tylko, bo o 43 zł. przewyższa ubytek w dochodach z torfiarni. Z tego zestawienia wynika, że rzeczywiste dochody z właściwego gospodarstwa różnią się od dochodów preliminowanych o 43 zł.

Wydatki folwarku w Dublanach	wynosiły	. . .	27.864 zł.
Dochody	" " " "	. . .	21.898 "
	Niedobór	. . .	5.966 zł.

pokryty został z funduszu krajowego. Gdy zaś podług budżetu nie tylko że nie miało być niedoboru, ale nadto folwark miał dać dochód w kwocie 693 zł., okazuje się, że w porównaniu z budżetem, rzeczywisty wynik był niekorzystny o 6.659 zł. Gdy uwzględnimy większy niż preliminowano czysty dochód z cegielni o 220 zł. i mniejszy niż preliminowano dochód z torfiarni o 3.579 zł., okaże się, że wynik właściwego gospodarstwa był *niekorzystny* o 3.300 zł.

4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

Wydatki tego kursu preliminowane były na 1.765 zł., dochody na 1.240 zł., a niedobór do pokrycia z funduszu krajowego miał wynosić 525 zł.

Rzeczywisty zaś wynik wykazuje: wydatki 1.957 zł., dochody 1.373 zł., a niedobór pokryty z funduszu krajowego 584 zł. Z tego więc tytułu wydano więcej niż preliminowano o 59 zł. Różnice są dostatecznie wyjaśnione w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

5. a. Szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 34.560 zł. w zwyczajnych i 1.690 w nadzwyczajnych, wynosiły w rzeczywistości: zwyczajne 35.910 zł., nadzwyczajne 1.817 zł., przekroczone więc preliminarz w dziale wydatków zwyczajnych o 1.350 zł., w nadzwyczajnych o 127 zł.

Główne i jedyne przekroczenie wykazuje rubr. III. „*Koszta administracyjne*“, zamiast bowiem preliminowanej w tej rubryce ogólnej kwoty 4.060 zł. wydano 6.425 zł. Na „utrzymanie budynków“ preliminowano w poz. 15 tej rubryki kwotę 700 zł., a wydano 2.231 zł. W tej cyfrze przekroczenia mieści się zapas materiałów budowlanych, wartości przeszło 900 zł., a nadwyżkę wydatków spowodowały niezbędne nadzwyczajne roboty konserwacyjne. Na „rozmaite nieprzewidziane“ preliminował budżet w poz. 24-tej rubryki 100 zł., a wydano 1.022 zł. Powody tego przekroczenia są uwidocznione w sprawozdaniu Wydziału krajowego i dostatecznie umotywowane. Pozostałe pozycje tej rubryki i reszta rubryk tego działu wykazują mniej lub więcej znaczne zaoszczędzenia, między temi podnieść należy poz. 29 rubr. IV., w której na „*odzież*“ dla uczniów tej szkoły preliminowaną była kwota 2.000 zł., rzeczywisty zaś wydatek wynosił tylko 1.309 zł., ponieważ przez rozpisanie ofert na dostawę sukna uzyskano znaczną zniżkę w cenach i ponieważ okazało się zbyt czynnem dawanie uczniom podwójnego ubrania letniego.

Dochody, Budżet na r. 1888 preliminował dochody tej szkoły na 20.600 zł., rzeczywiste zaś wpływy wynosiły tylko 19.111 zł., były więc mniejsze od preliminowanych o 1.489 zł. Ubytek ten w dochodach powstał z powodu mniejszych wpływów tytułem czesnego od uczniów, zamiast preliminowanych z tego tytułu 2.500 zł. wpłynęło tylko 930 zł., t. j. mniej o 1.570 zł. Jak w szkole dublańskiej tak i w tej szkole podwyższono opłatę od

uczniów, a to z 10 zł. na 50 zł. rocznie. Podwyższenie to jednak można było wprowadzić w życie dopiero od początku roku szkolnego 1888/9, t. j. od 1. Września 1888.

Wydatki szkoły rolniczej w Czernichowie	wynosiły	. 37.727 zł.
Dochody " " " " " "	"	. 19.111 "
	Niedobór	. 18.616 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a ponieważ budżet z tego tytułu prelimitował tylko 15.650 zł., przeto wydano więcej niż prelimitowano o 2.966 zł. W tem przekroczeniu jednak mieści się zapas materiałów budowlanych w wartości 927 zł.

5. b. Szkoła ogrodnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły prelimitowane były na kwotę 3.265 zł., dochody zaś na 2.600 zł., a fundusz krajowy miał pokryć niedobór w kwocie 665 zł. Gdy jednak wydatki rzeczywiste były mniejsze od prelimitowanych o 190 zł., a dochody rzeczywiste większe od prelimitowanych o 84 zł., wydano przeto z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru mniej niż prelimitowano o 274 zł., a to z powodu, że szkoła ta istniała w Czernichowie tylko do 1. Października 1888, następnie zaś przeniesioną została do Tarnowa.

5. c. Folwark w Czernichowie.

Wydatki folwarku w Czernichowie prelimitowane były na kwotę ogólną 14.321 zł., dochody zaś na 16.410 zł., a do funduszu krajowego miała wpłynąć nadwyżka dochodów w kwocie 2.089 zł. Rzeczywisty zaś wynik wykazuje cyfry następujące: wydatki 11.084 zł., dochody 13.076 zł. a nadwyżka dochodów przelana do funduszu krajowego wynosiła 1.992 zł.

Większe o 710 zł. wydatki w rubr. I. „na gospodarstwo“, mają całkowite pokrycie w zwiększonych dochodach ze sprzedaży produktów rolnych i zwierzęcych. Tytułem „rozmaitych niespodziewanych“ wydano 650 zł. zamiast prelimitowanych 50 zł., głównie z powodu koniecznej potrzeby kupna koni i wózka.

Znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem napotykamy w rubr. III. „wydatki na piec wapienny“. Na tę produkcję prelimitowano 6.300 zł. w wydatkach, a 7.000 zł. w dochodach, tak że czysty dochód miał wynosić 700 zł. Podług zamknięcia rachunków wydano na produkcję 3.348 zł. a uzyskany dochód wynosił 3.447 zł., czyli że uzyskano czysty dochód w kwocie 99 zł. Różnice te mają swoją przyczynę w tem, że w pierwszej połowie roku budżetowego zredukowano produkcję, a w Październiku roku 1888 piec wydzierżawiony został. Również i wyrób cegieł odmiennie przedstawia wyniki dla tego mianowicie, ponieważ dla braku potrzeby i odbytu cegły nie wypalano, a drobny wydatek 49 zł. na cegielnię łożony ma pokrycie we wpływach ze sprzedaży zapasowych cegieł w kwocie 188 zł.

6. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Na tę szkołę prelimitował budżet wydatki w kwocie 9.866 zł. dochody w kwocie 3.570 zł., a fundusz krajowy miał pokryć niedobór w kwocie 6.296 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje wydatki w kwocie 10.269 zł., dochody w kwocie 2.150 zł. a niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 8.119 zł. Przekroczenie w dziale wydatków o 403 zł. powstało z powodu większych wydatków na koszty administracyjne, spowodowanych zwrotem kosztów podróży przyznanych nauczycielowi Grodzkiemu i znaczniejszymi kosztami leczenia uczniów. W dziale dochodów wynosiły opłaty od uczniów 150 zł. zamiast prelimitowanych 1.150 zł. a to z powodu, że strony nie uiszczyły deklarowanych na ten cel datków, przypadających na rok 1888 w kwocie 1.150 zł. Wydział krajowy urgował tę sprawę, ale w roku

budżetowym bezskutecznie. Komisya budżetowa wyraża przekonanie, że Wydział krajowy i nadal tych zaległości nie spuści z oka i użyje wszelkich możliwych środków celem zniaczenia ociągających się do uiszczenia deklarowanych datków. Tytułem zarobku uczniów prelininowano dochód w kwocie 360 zł., faktyczny wynik nie wykazuje jednak żadnego dochodu, ponieważ jak Wydział krajowy wyjaśnia, zarobku żadnego nie było. Powodu jednak dlaczego zarobku nie było, Wydział krajowy nie podaje.

7. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Budżet na rok 1888 ustanowił wydatki tej szkoły na kwotę 9.560 zł., dochody na 4.080 zł., a fundusz krajowy miał pokryć niedobór w kwocie 5.480 zł. Rzeczywisty wynik wykazuje wydatki w kwocie 8.493 zł., dochody w kwocie 3.639 zł., a fundusz krajowy pokrył niedobór w kwocie 4.854 zł. Z tego tytułu więc fundusz krajowy wydał mniej niż prelininowano o 626 zł. Mniejsze niż prelininowano wydatki mają przyczynę swoją w mniejszych wydatkach na utrzymanie uczniów, ponieważ stan uczniów wynosił w przecięciu 19, podczas gdy budżet prelininował wydatki na 30. Przekroczenie kosztów administracyjnych o 611 zł. powstało z powodu nadzwyczajnych wydatków na koszt przeniesienia ze względów służbowych kierownika i nauczyciela fachowego. Ubytek w dochodach tłumaczą mniejsze o 400 zł. wpływy z opłat na utrzymanie uczniów, z którego tytułu pozostało 300 zł. zaległości czynnych.

8. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Na tę szkołę prelininował budżet na rok 1888 wydatki 10.020 zł., dochody 4.745 zł., a fundusz krajowy miał pokryć niedobór w kwocie 5.275 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje wydatki rzeczywiste 7.136 zł., dochody 4.184 zł., a fundusz krajowy pokrył niedobór w kwocie 2.952 zł., fundusz krajowy wydał przeto z tego tytułu mniej niż prelininowano o 2.323 zł. Głównym powodem mniejszych wydatków jest ta okoliczność, że budżet prelininował potrzeby tej szkoły na 30 uczniów, a w przecięciu było ich tylko 21. W dziale dochodów niedopisały głównie opłaty na utrzymanie uczniów, które zamiast prelininowanych 1.340 zł. dały tylko 1.005 zł., a kwota 365 zł. została w zaległości czynnej. Uwaga nasza o zaległościach w spłacie deklarowanych datków umieszczona przy szkole rolniczej w Horodence, odnosi się także do zaległości wykazanych w szkołach rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za rok 1888

Funduszw i zakładów uposażonych ze skarbu krajowego.

Fundusz szkolny krajowy.

Wydatki.

Budżet na rok 1888 prelininował dla tego funduszu w wydatkach zwyczajnych 689.470 zł., w nadzwyczajnych 44.675 zł., ogół wydatków więc miał wynosić 734.145 zł. Przedłożone przez Radę szkolną krajową zamknięcie rachunków za rok 1888 wykazuje rzeczywiste wydatki: zwyczajne 691.470 zł., nadzwyczajne 100.078 zł. Z porównania tych cyfr okazuje się, że przekroczone prelininarz w wydatkach zwyczajnych o 2.000 zł., w nadzwyczajnych o 55.403 zł.

Podług systemu budżetowania na rok 1888 przez komisję budżetową proponowanego a przez Wysoki Sejm zatwierdzonego, budżet wydatków podzielony został na dwa

główne działy, a mianowicie: dział I. „Zasiłki dla funduszy szkolnych okręgowych“, i dział II. „Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego.“ Porównywanie preliminarza z rzeczywistym wynikiem każdego z powyższych działów osobno, doprowadza do następujących cyfr.

Dział I. „Zasiłki dla funduszy szkolnych okręgowych.“ Na te potrzeby prelimitował budżet w wydatkach zwyczajnych 534.549 zł., w nadzwyczajnych 20.000 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje wydatki zwyczajne 527.290 zł., nadzwyczajne 81.103 zł., w tym dziale więc wydano w wydatkach zwyczajnych mniej o 7.259 zł., a przekroczono preliminarz w wydatkach nadzwyczajnych o 61.103 zł.

Dział II. „Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego.“ Dla tego działu budżet prelimitował w wydatkach zwyczajnych 154.921 zł. w nadzwyczajnych 24.675 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje wydatki zwyczajne 164.180 zł., nadzwyczajna 18975 zł. Podczas więc gdy w wydatkach zwyczajnych przekroczono preliminarz o 9.259 zł., wydano w nadzwyczajnych mniej niż prelimitowano o 5.700 zł.

Przechodząc do szczegółów działu I. musimy przedewszystkiem zaznaczyć, że według zamknięć rachunkowych 35 rad szkolnych okręgowych, fundusze szkolne okręgowe pobrały w roku 1888 tytułem zasiłku z funduszu szkolnego krajowego kwotę 529.459 zł. czyli o 2.169 zł. więcej, aniżeli to wykazuje zamknięcie rachunków funduszu szkolnego krajowego. Różnica ta pochodzi stąd, że fundusze szkolne okręgowe zamykają swoje roczne rachunki z dniem 31. grudnia, a fundusz szkolny krajowy zamykał roczne rachunki dopiero 31. marca. Kwota więc 2.169 zł. pobrana w pierwszych trzech miesiącach przez fundusze szkolne okręgowe zarachowaną została w tych funduszach w roku 1888, a fundusz szkolny krajowy zarachował ją na rachunek roku 1887. Aby uniknąć tych pozornych nawet różnic, które w dawniejszych latach dawały powód do niepotrzebnych a rozwlekłych korespondencyj między Wydziałem krajowym a Radą szkolną krajową, i aby ujednostajnić rachunkowość funduszy szkolnych okręgowych i funduszu szkolnego krajowego, komisya budżetowa proponowała, a Wysoki Sejm zatwierdził w roku 1889 zmianę rachunkowości funduszu szkolnego krajowego w tym kierunku, aby rok budżetowy tego funduszu kończył się także z dniem 31. Grudnia.

W dziale I. cztery tylko rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a zamknięciem rachunków, a to w dwóch rubrykach wydano mniej niż prelimitowano, a w dwóch przekroczono prelimitowane kwoty.

Mniej niż prelimitowano wydano w rubr. VII. „na utrzymanie szkół nowych“ o 8.962 zł. i w rubr. VIII. „na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych“ o 3.831 zł. Powody tych różnic są w uwagach Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego dostatecznie wyjaśnione.

Przekroczono zaś prelimitowane kwoty w następujących dwóch rubrykach:

Rubr. VI. „Rozmaite wydatki“. Zamiast prelimitowanych 3.800 zł. wydano z tej rubryki 9.790 zł., czyli przekroczono preliminarz o 5.990 zł. Budżet nie prelimitował żadnej kwoty na opędzenie kosztów utrzymania biura rachunkowego dla funduszy szkolnych okręgowych, wydano zaś z tego tytułu 6.090 zł., zaś 100 zł. nie wydano dla funduszu szkolnego miasta Krakowa. Co się tyczy tego funduszu, to kwoty dla niego w poszczególnych rubrykach tego działu budżetu funduszu szkolnego krajowego nie zostały w ciągu roku budżetowego wypłacone, gdyż dopiero zamknięcie rachunków funduszu szkolnego miasta Krakowa wykaże, czy fundusz ten ma prawo do zasiłków z funduszu szkolnego krajowego. Wydatki na biuro rachunkowe dla funduszy szkolnych okręgowych były przez kilka lat przedmiotem dyferencji między Sejmem a rządem. Od r. 1889 począwszy Sejm prelimituje w wydatkach tego działu potrzebne kwoty na koszt prowadzenia rachunków funduszy szkolnych okręgowych.

Rubr. IX „Zaliczki zwrotne dla funduszy szkolnych okręgowych“ (nadzwyczajne), Dochody funduszy szkolnych okręgowych często bardzo nie wpływają w należytych czasie.

o prestacye szkolne toczą się często długie spory, — a gdy płace nauczycieli i inne potrzeby funduszków szkolnych okręgowych muszą być pokryte we właściwym czasie, przeto od dłuższego szeregu lat fundusz szkolny krajowy udzielał funduszom szkolnym okręgowym zaliczki zwrotne na pokrycie tych potrzeb. Dawniej gdy cały dział I. stanowił jedną rubrykę, zaliczki zwrotne zarachowane były w ogólnej cyfrze zasiłków udzielanych funduszom szkolnym okręgowym. Obecnie gdy dla lepszej ewidencji dawniejszą rubr. I. a obecnie dział I. podzielono na poszczególne rubryki odpowiednio do natury wydatków, zaliczki zwrotne udzielone funduszom szkolnym okręgowym stanowią osobną rubrykę działu I. wydatków funduszu szkolnego krajowego. Na te zaliczki prelimitował budżet kwotę 20.000 zł., wydano zaś 81.103 zł. czyli więcej niż prelimitowano o 61.103 zł. Znaczna ta różnica wyjaśniona została na wezwanie Wydziału krajowego przez Radę szkolną krajową w odezwie z dnia 31. grudnia 1888, a główne powody wyjęte z tego wyjaśnienia umieszczone są w uwagach do niniejszej rubryki.

W dziale II. prelimitowano w rubr. X. na „substytucye“ 12.000 zł., a wydano 22.748 zł. czyli więcej niż prelimitowano o 10.748 zł., a to z powodu zaprowadzenia w wielu szkołach nauki półdiennej, tudzież z przyczyny zorganizowania szkół nowych.

W rubr. XXII. poz. 52 a zarachowano tytułem „rozmaitych innych“ kwotę 11.938 zł., która w budżecie nie była prelimitowana. Wydatki te powstały w skutek mylnych zarachowań c. k. urzędów podatkowych. Korelatywnie z tymi wydatkami wykazuje rubr. VII. dochodów wpływy z powodu mylnych zarachowań, a kwota 7.610 zł. została do zwrotu przypisaną. Pozostałe rubryki tego działu wykazują wydatki mniejsze od prelimitowanych, a to przeważnie z powodu niepobrania do końca grudnia należnych kwot. Znaczniejsze oszczędzenie w rubr. XVII. powstało nadto z tego powodu, ponieważ w roku budżetowym wielu nauczycielom nie przyznano jeszcze dodatków pięcioletnich.

D o c h o d y.

Dochody własne funduszu szkolnego krajowego prelimitowane były w budżecie na r. 1888 na kwotę 151.431 zł., wynik zaś rzeczywisty wykazuje dochody w kwocie 184.863 zł. Wpływy więc były większe od preliminarza o 33.432 zł.

Między rubrykami, które wykazują rzeczywiste wpływy większe od prelimitowanych, wymienić należy rubr. VII., w której prelimitowano w poz. 22 tytułem „zwrotu zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych“, kwotę 20.000 zł., a wpłynęło z tego tytułu 58.698 zł., czyli więcej o 38.698 zł. Nadwyżka ta w dochodach służy na częściowe pokrycie przekroczenia wykazanego w rubr. IX. wydatków tytułem zaliczek udzielonych funduszom szkolnym okręgowym. Rachunek tych zaliczek przedstawia się jak następuje: Z końcem roku 1887 zaliczki wynosiły 49.098 zł., w r. 1888 udzielono 86.753 zł., z czego odpisano 5.650 zł. Na poczet całej należności 130.201 zł. uiszczono w r. 1888 kwotę 59.697 zł., a z końcem r. 1888 pozostało z tego tytułu 70.503 zł., z których na lata dawniejsze przypada 20.762 zł., a z roku 1888 kwota 49.741 zł. Tytułem zwrotu zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych, prelimitował budżet kwotę 16.000 zł., wpłynęło zaś tylko 12.944 zł. Z końcem r. 1887 wynosiły te zaliczki 75.483 zł., w ciągu roku budżetowego udzielono 6.350 zł., zaś spłacono 12.944 zł., tak że z końcem r. 1888 zaległość wynosiła 68.888 zł., z których kwota 63.471 zł., stanowi zaległość z lat dawniejszych, zaś 5,417 zł. z roku budżetowego.

Wydatki funduszu szkolnego krajowego wynosiły . . .					791.548 zł.
Dochody własne	"	"	"	"	184.863 "
					606.685 zł.
			Niedobór . . .		606.685 zł.

pokryty został z funduszu krajowego. A że budżet preliminował na pokrycie tego niedoboru kwotę 582.714 zł., wydano przeto z tego tytułu więcej niż preliminowano o 23.971 zł.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Dla oddziału chorych tego szpitala preliminował budżet na rok 1888 wydatki w kwocie 168.301 zł., dochody w kwocie 171.452 zł., tak, że nadwyżka dochodów mająca wpłynąć do funduszu krajowego miała wynosić według preliminarza 3.151 zł. Podług zamknięcia rachunków wynosiły wydatki rzeczywiste 168.219 zł., czyli mniej niż preliminowano o 82 zł., zaś dochody wynosiły 174.619 zł., czyli więcej niż preliminowano o 3.167 zł. Z porównania rzeczywistych dochodów z rzeczywistymi wydatkami okazuje się nadwyżka w kwocie 6.399 zł. i przewyższyła preliminowaną kwotę o 3.249 zł.

Oddział położnic miał preliminowane wydatki 14.692 zł. dochody zaś 10.775 zł. a niedobór w kwocie 3.917 zł. miał być pokryty z funduszu krajowego tytułem dotacji. Rzeczywisty zaś wynik był następujący: wydatki 17.601 zł., więcej niż preliminowano o 2.909 zł., dochody zaś 14.139 zł., więcej jak preliminowano o 3.364 zł. Z porównania rzeczywistych wydatków z rzeczywistymi dochodami, okazuje się niedobór w kwocie 3.462 zł., pokryty z funduszu krajowego, a w porównaniu z preliminowaną na ten cel kwotą, niedobór był mniejszy o 455 zł.

W y d a t k i.

Dla obu oddziałów tego szpitala preliminował budżet wydatki w ogólnej kwocie 182.993 zł. rzeczywiste zaś wydatki wynosiły 185.821 zł., czyli więcej niż preliminowano o 2.828 zł. Znaczniejsze różnice między preliminowanymi kwotami a rzeczywistym wynikiem wykazują następujące rubryki i pozycje:

Rubr. I. „*Płace i emolumenta etatowe*“. Zamiast preliminowanych 33.755 zł. wydano tylko 33.643 zł., czyli mniej o 112 zł. Z tej rubryki jednak Wydział krajowy udzielił zaliczki na płace i to w kwocie 2.150 zł. oprócz zaliczki w kwocie 2.000 zł. udzielonej na mocy uchwały Wysokiego Sejmu. Z udzielonych zaliczek pozostała z końcem roku budżetowego niespłacona kwota 1.130 zł., przeto rubryka ta wykazuje przekroczenie w kwocie 1.019 zł. Przekroczenie to powstałe wskutek udzielonych a w roku budżetowym niespłaconych zaliczek, ma całkowite pokrycie we wpływach tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych, które niepreliminowane, wynosiły 1.476 zł. jak to wykazuje rubr. IV. dochodów.

Rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“. Zamiast preliminowanych 26.205 zł. wynosiły rzeczywiste wydatki odnoszące się właściwie do tej rubryki tylko 25.485 zł. czyli mniej o 720 zł. a to z powodu mniejszych wydatków na wikt dla służby wspólnej. Wydział krajowy jednak z tej rubryki czynił wydatki w kwocie 455 zł. na „remuneracye dla lekarzy i urzędników za zastępstwa chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów“. Wydatek ten w budżecie nieprzewidziany, ma podług wyjaśnienia Wydziału krajowego, „pokrycie w oszczędnościach poz. 21“ tej rubryki. Komisya budżetowa jednak z uwagi, że oszczędności poz. 21. powstały z powodu tańszego wikt dla służby wspólnej, nie widzi żadnej łączności między oszczędnościami tej pozycyi a remuneracyami udzielonemi lekarzom i urzędnikom. Komisya budżetowa sądzi, że jeżeli zachodziła istotna potrzeba udzielania takich remuneracyj, można było to uczynić bez względu na to, czy wikt dla służby wspólnej był tańszy lub droższy. W takim razie należałoby udzielone remuneracye zarachować w poz. 37. rubr. VI. przeznaczonej na remuneracye. Udzielanie zaś remuneracyj z tego tylko powodu, że na wikcie dla służby wspólnej zaoszczędzono pewną kwotę, uwa-

żałaby komisya za nieodpowiednie, przyczem komisya budżetowa nie może pominąć uwagi, że podobna pozycya znajduje się po raz pierwszy w zamknięciu rachunków za rok 1888. W zamknięciach rachunkowych za lata dawniejsze, takiej pozycyi nie było, a w preliminarzach na lata 1889, 1890 i 1891 Wydział krajowy kredytu na takie remuneracye nie żądał.

Rubr. VII. „Koszta gospodurcze“. W tej rubryce wykazuje znacznieszą różnicę poz. 38. „żywienie chorych“. Zamiast bowiem prelininowanej kwoty 43.000 zł. wydano rzeczywiście 44.884 zł. Przekroczenie to powstało wskutek znacznieszego wzrostu ilości dni leczenia, podczas bowiem gdy ilość ta w r. 1887 w porównaniu z r. 1886 wzrosł o 1819, wykazuje rok 1888 wzrost o 14121 w porównaniu z rokiem 1887.

W rubr. VIII. „Koszta sanitarne“ wprowadził Wydział krajowy nową pozycyę 49-ą i wydał z niej kwotę 1385 zł. na szczudła, buty, bandaże, opaski i t. p. Wydatek ten okazał się koniecznym, a Wys. Sejm uznał tę potrzebę, prelininując na lata 1889 i 1890 potrzebne na ten cel kwoty.

Na „wydatki przypadkowe“ prelininował budżet w rubr. XIV. kwotę 200 zł. wydano zaś rzeczywiście 866 zł. Najważniejszy wydatek w tej pozycyi stanowi zakupno aparatu desinfekcyjnego kosztem 500 zł. W tej pozycyi pod lit. d, wydano na substytucyę chorych funkcyonaryuszów 61 zł. Kwota to wprawdzie nieznaczna, jednak komisya budżetowa zwraca na nią uwagę, ponieważ jak powyżej wyłuszczone, Wydział krajowy wykazuje w poz. 21 a także na zastępstwa chorych funkcyonaryuszów wydatek w kwocie 445 zł.

D o c h o d y .

Dochody rzeczywiste szpitala wynosiły 188.759 zł., a gdy budżet przewidywał dochody tylko w kwocie 182.227 zł., przeto dochody rzeczywiste były większe od prelininowanych o 6.532 zł. Znaczniejsze różnice na korzyść rzeczywistego wyniku wykazują pozycye: rubr. I. poz. 2. od kasy miejskiej $\frac{1}{5}$ część dochodów z rogatek wpłynęło 25.518 zamiast prelininowanych 22.000 zł. W poz. 3. rubr. II. wpłynęła tytułem opłat pośmiertnych kwota 9.303 zł. zamiast prelininowanych 5.100 zł. Tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych pobrał szpital od funduszu krajowego kwotę 137.999 zł. zamiast prelininowanych 135.100 zł. czyli więcej o 2.899 zł. Z powodu zmienności wszystkich tych dochodów nie można ich z góry ściśle oznaczyć. Natomiast od płacących za siebie i od funduszów obokrajowych wpłynęła kwota 12562 zł. czyli mniej od prelininowanej kwoty 17.500 zł. o 4.938 zł. Tytułem zwrotu zaliczek udzielonych w latach ubiegłych wpłynęła kwota 1.476 zł., która w budżecie nie była przewidziana. Dochód ten służy na pokrycie zaliczek udzielonych przez Wydział krajowy, a w roku budżetowym niespłaconych w kwocie 1.198 zł. jak to wykazano w rubr. I. i II. działu wydatków.

Ogół dochodów szpitala wynosił	188.759 zł.
„ wydatków „ „	185.821 „
Nadwyżka dochodów	2.938 zł.
Dodawszy do tego dotacyę funduszu krajowego dla od-	
działu położnic w kwocie	3.462 zł.
Otrzymamy nadwyżkę w kwocie	6.400 zł.

która wpłynęła do funduszu krajowego. Budżet przewidywał nadwyżkę w kwocie 3.151 zł. przeto z tego tytułu wpłynęło więcej o 3249 zł. Ponieważ jednak fundusz krajowy tytułem zwrotu kosztów leczenia za ubogich chorych zapłacił więcej niż prelininowano o 2.899 zł. przeto powyższa nadwyżka zredukowaną została do kwoty 350 zł., do czego jednak dodać należy mniejszą od prelininowanej dotacyę dla oddziału położnic o 455 zł. i okaże się

ogólny wynik korzystniejszy o 805 zł. Wydział krajowy okazując wynik korzystniejszy o 3.704 zł. nie uwzględnił tej okoliczności, że tytułem zwrotu kosztów leczenia, fundusz krajowy wypłacił szpitalowi po nad preliminarz 2.899 zł.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Fundusz ten własnych dochodów nie ma żadnych. Wszystkie jego wydatki pokrywa fundusz krajowy. Podług preliminarza miały te wydatki wynosić 550 zł. w rzeczywistości zaś wynosiły one tylko 292 zł. i taką też kwotę wypłacił z tego tytułu fundusz krajowy.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Budżet na r. 1888 preliminował dla tego zakładu wydatki na kwotę 135.845 zł., dochody zaś obliczono na 163.960 zł. tak, że do funduszu krajowego miała wpłynąć nadwyżka dochodów w kwocie 28.115 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywiste wydatki w kwocie 149.159 zł., rzeczywiste wpływy 175.508 zł. a do funduszu krajowego wpłynęła nadwyżka dochodów w kwocie 26.349 zł. Z zestawienia tego okazuje się, że rzeczywiste wpływy przewyższyły preliminarz o 11.548 zł., w dziale wydatków zaś przekroczonego preliminarz o 13.314 zł. a nadwyżka dochodów była mniejszą od preliminarza o 1.766 zł.

W y d a t k i.

W tym dziale prawie wszystkie rubryki wykazują przekroczenie preliminowanych kwot. Znaczniejsze z nich są następujące :

Rubr. I. „*Płace i emolumenta etatowe*“. Na te potrzeby preliminował budżet 19.298 zł. rzeczywiste zaś wydatki odnoszące się do tej rubryki wynoszą tylko 18.260 zł. czyli mniej o 1.038 zł. a to z powodu interkalaryów. Wydział krajowy jednak z tej rubryki udzielał zaliczki na płace, z których w roku budżetowym zostało niespłaconych 1.575 zł. i z tego powodu rubryka wykazuje przekroczenie w kwocie 537 zł. Udzielone przez Wydział krajowy zaliczki mają pokrycie w zwrotach zaliczek z lat ubiegłych, które niepreliminowane wynosiły 2.365 zł.

Rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“ Zamiast preliminowanych 26.283 zł. wynosiły te wydatki 29.505 zł. czyli więcej o 3.222 zł., a to z powodu przyjęcia jeszcze 9 siostr Miłosierdzia na podstawie uchwały sejmowej z dnia 21. stycznia 1888 i koniecznej potrzeby podniesienia zasługi i polepszenia wiktów celem uzyskania inteligentniejszej służby.

Rubr. VII. „*Koszta gospodarcze*“. W tej rubryce wydano w poz. 27 na żywienie chorych, zwykłą strawę i dodatki kwotę 40.590 zł. zamiast preliminowanych 36.000 zł., a to wskutek wzrostu ilości dni leczenia. W r. 1886, na podstawie którego układano preliminarz na r. 1888 było dni leczenia 174.740, zaś w r. 1888 dni tych było 188.190. Na drzewo wydano ogółem 8.671 zł., zamiast preliminowanych 7.700 zł., przekroczone więc preliminarz o 971 zł., a to jak Wydział krajowy wyjaśnia, z powodu wyższych cen drzewa. Na zakupno i naprawę bielizny, pościeli i odzieży preliminowano w poz. 36 kwotę 5.000 zł. wydano zaś na ten cel 6053 zł. czyli więcej o 1.053 zł. Przekroczenie to tłumaczy Wydział krajowy tem, że musiano sprawić większą ilość bielizny dla chorych i dla nowo przyjętych

9 siostr Miłosierdzia, których pościel i bielizna kosztowała 640 zł. Na wydatki „przypadkowe“ prelinowano w poz. 54 rubr. XIII. kwotę 1.300 zł. wydano zaś rzeczywiście 5.063 zł., przekroczone więc preliniarz w tej pozycji o 3.763 zł. Główny wydatek w tej pozycji 3.559 zł. — stanowią substytucye suspendowanych tudzież chorych lekarzy i funkcyonaryuszów, z powodu znanych zajęć, jakie w r. 1888 miały miejsce na Kulparkowie. Z tej pozycji również wydano kwotę 720 zł. na bieliznę i odzież dla 9 siostr miłosierdzia powołanych do pielęgnowania chorych na oddziale męzkim. Komisya budżetowa uznaje wprawdzie potrzebę sprawienia bielizny dla nowo powołanych siostr miłosierdzia, zwraca jednak uwagę, że oprócz kosztów zarachowanych w tej pozycji na sprawienie bielizny, znajduje się także w poz. 36 wydatek w kwocie 640 zł. na bieliznę i pościel dla tychże 9 siostr. Zachodzi tu znowu metoda zarachowania którąśmy poprzednio już wytknęli że mianowicie wydatki odnoszące się do jednego i tego samego przedmiotu w jednym i tym samym zakładzie nie są zarachowane w jednej pozycji, lecz rozrzucone po rozmaitych pozycjach i rubrykach, co wielce utrudnia rozbiór tych wydatków i nie daje jasnego poglądu na gospodarke finansową w poszczególnych zakładach i instytucjach krajowych.

D o c h o d y.

W dziale dochodów prelinowano w poz. 6 rubr. III. kwotę 124.000 zł. tytułem zwrotu kosztów leczenia od funduszu krajowego, rzeczywiste zaś wpływy z tego tytułu wynosiły 133.364 zł. czyli więcej o 9.364 zł. a to z powodu większej ilości dni leczenia. Poz. 8 rubr. IV. wykazuje wpływy w kwocie 2.365 zł. tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych. Wpływy te nie były prelinowane i służą na pokrycie przekroczenia wykazanego w rub. I. działu wydatków z powodu udzielonych przez Wydział krajowy zaliczek na płać.

Dochody zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	175.508 zł.
Wydatki " " " " " "	.	.	.	149.159 „
Nadwyżka dochodów	.	.	.	26.349 zł.

wpłynęła do funduszu krajowego. Budżet przewidywał nadwyżkę w kwocie 28.115 zł., z tego tytułu więc wpłynęło mniej niż prelinowano o 1.766 zł. Jeżeli nadto uwzględnimy, że tytułem zwrotu kosztów leczenia fundusz krajowy wypłacił zakładowi więcej niż prelinowano o 9.364 zł. okaże się, że ogólny wynik gospodarki finansowej w tym zakładzie był mniej korzystny aniżeli przewidywano w budżecie o 11.130 zł. Wydział krajowy wykazując tylko pierwszą kwotę jako wynik niekorzystny, nie uwzględnił kwoty 9.364 zł. pobranej przez zakład Kulparkowski z funduszu krajowego po nad preliniarz tytułem zwrotu kosztów leczenia.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Dla wszystkich czterech oddziałów tego szpitala prelinował budżet ogólną kwotę wydatków zwyczajnych 159.398 zł., nadzwyczajnych 6.028 zł. razem 165.426 zł. Dochody własne bez dotacyi dla oddziału położnic i obłąkanych miały podług preliniarza wynosić 174.168 zł. Nadwyżka dochodów w kwocie 8.742 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego, a z doliczeniem dotacyi dla wymienionych powyżej dwóch oddziałów w kwocie 4.040 zł. nadwyżka ta miała wynosić 12.782 zł.

Podług przedłożonego zamknięcia rachunków wynosiły wydatki zwyczajne 169.020 zł., nadzwyczajne 6.178 zł. razem 175.198 zł. Dochody własne bez doliczania dotacyi wynosiły 185.063 zł., tak, że do funduszu krajowego wpłynęła nadwyżka dochodów w kwocie 9.865, a z doliczeniem dotacyi udzielonej przez fundusz krajowy dla oddziałów położnic i obłąkanych w kwocie 4.433 zł., nadwyżka wynosiła właściwie 14298 zł.

Wydatki rzeczywiste były większe od preliminowanych o 9.772 zł., dochody zaś większe od preliminowanych o 10.895 zł. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się, że nadwyżka dochodów była większa od preliminowanej o 1.123 zł.

W y d a t k i.

Przekroczenie w rubr. I. „*Płace i emolumenta etatowe*“ w kwocie 468 zł. powstało wyłącznie z powodu udzielenia niepreliminowanych zaliczek na płace, z których w roku budżetowym zostało niespłaconych 565 zł. Przekroczenie to ma w znacznej części pokrycie we wpływach tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych, które niepreliminowane wynosiły 325 zł.

W rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“ przekroczone preliminowaną kwotę o 625 zł., głównie z powodu przyjęcia nadliczbowej służby dla zwiększonej liczby chorych na czas nieodzownej potrzeby.

Rubr. VII. „*Koszta gospodarcze*“ miała preliminowaną kwotę 77.196 zł. rzeczywiście zaś wydano 82.363 zł., czyli więcej niż preliminowano o 5.167 zł.

To znaczne stosunkowo przekroczenie spowodowały głównie 3 pozycje a mianowicie opał i oświetlenie ubikacyj i wino dla chorych.

Na „opał“ preliminowaną była ogólna kwota 7.250 zł., wydano zaś 8.240 zł. czyli więcej o 990 zł., a to z powodu że węgle z Sierszy były tego roku bardzo kruche, przez co znaczna ilość odpadła na namiał. Na „oświetlenie“ wydano 5.288 zł. zamiast preliminowanych 2.796 zł., czyli przekroczone preliminarz w tej jednej pozycji o 2.492 zł., a w stosunku do preliminowanej kwoty o blisko 90% przyczem zauważyć należy, że koszt zużytego gazu w wentylatorach i kuchenkach kataplazmowych zarachowano nie w tej pozycji lecz w rubr. VIII. poz. 43 przy „potrzebach sanitarnych.“ W wykazanej powyżej cyfrze wydatków na gaz mieści się 1-a rata amortyzacyjna kosztów urządzenia gazowego w kwocie 813 zł. Reszta przekroczenia w kwocie 1.683 zł. jest wynikiem ilości spostrzebranego gazu po cenie ustanowionej kontraktem zawartym z krakowską miejską gazownią, na lat 10. Cena kontraktem oznaczona, (85 cent. za 1 metr. sześcienny) jest widocznie wygórowaną, to też Wydział krajowy poczynił kroki celem uzyskania zniżenia tej ceny; rokowania te jednak skutku niestety nie odniosły.

Na „wino dla chorych“ preliminował budżet 2 000 zł., wydano zaś rzeczywiście 2.874 zł. czyli więcej o 874 zł. Wydział krajowy tłumaczy to przekroczenie ciągłym wzrostem ilości dni leczenia. Komisja budżetowa tego tłumaczenia za dostateczne uważać nie może a to z następujących powodów. W roku 1886, którego zamknięcie rachunków służyło za podstawę do układania preliminarza na rok 1888, było w szpitalu krakowskim dni leczenia 179.655, ilość ta wzrosła w roku 1888 do 185.871 dni, powiększyła się więc o 6.216 dni a procentowo biorąc o 3·5%, podczas gdy przekroczenie wynosi 43·7% preliminowanej kwoty. Bardziej jeszcze rażący stosunek okaże się, gdy porównamy szpital krakowski ze szpitalem lwowskim. W szpitalu lwowskim było w roku 1888 dni leczenia 231.715, a koszt wina wynosił 1.029 zł. mniej niż preliminowano o 671 zł., w szpitalu krakowskim zaś przy 185.871 dniach leczenia, wino kosztowało 2.874 zł. o 874 zł. więcej niż preliminowano w budżecie.

Dni leczenia więc było w Krakowie mniej o 45.844, a wydatki na wino były większe o 1.845 zł. Wprawdzie w krakowskim szpitalu więcej stosunkowo leczyło się osób płacących za siebie i to w klasie II i I, lecz na to brał już wzgląd budżet preliminując dla szpitala krakowskiego ze znaczniejszą ilością dni leczenia wydatek na wino o 300 zł., większy od kwoty przeznaczony na ten sam cel w szpitalu lwowskim. Komisja budżetowa mając

w niniejszym sprawozdaniu wypowiedzieć swoje zdanie o gospodarce finansowej Wydziału krajowego i zakładów pod jego zarządem zostających, nie może przy tej sposobności pominać uwagi, iż jest zadaniem Wydziału krajowego, stosownie wydać rozporządzenie, aby ujednostajnić używanie wina w szpitalach krajowych i aby wprowadzić bardziej racjonalny stosunek w wydatkach na ten cel ponoszonych.

W rubr. VIII. „Koszta sanitarne“ przekroczono preliminowaną na „potrzeby sanitarne w ściślejszym znaczeniu“ kwotę 4.000 zł. o 2.107 zł., a to z powodu zarachowania w tej pozycji gazu zużytego w wentylatorach i kuchenkach kataplazmowych, jak również z powodu większej ilości chorych przybywających na ambulatoryum do szpitala. Przy tej sposobności komisya budżetowa widzi się spowodowaną po raz 3-ci wytknąć niewłaściwe zarachowanie w różnych pozycjach i rubrykach wydatków odnoszących się do jednego i tego samego przedmiotu.

D o c h o d y.

W dziale dochodów jedna tylko rubr. III. „zwroty kosztów leczenia“ wykazuje znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. Tytułem zwrotu kosztów leczenia z funduszu krajowego preliminowano kwotę 123.000 zł., a rzeczywiste wpływy z tego tytułu wynosiły 136.299 zł. czyli więcej o 13.299 zł., natomiast wpłynęło mniej niż preliminowano o 2.935 zł., od funduszy obcokrajowych i od płacących za siebie. Różnice te spowodowane zostały większym napływem ubogich chorych tutejszo-krajowych, za których fundusz krajowy zwraca szpitalom koszta leczenia.

Dochody szpitala św. Łazarza wynosiły	185.063 zł.
Wydatki „ „ „ „	175.198 „
Nadwyżka dochodów	9.865 zł.
a z doliczeniem dotacyi udzielonej z funduszu krajowego	
dla oddziału położnic i obłąkanych w kwocie	4.433 „
okaże się nadwyżka w kwocie	14.298 zł.

która wpłynęła do funduszu krajowego. Budżet preliminował z tego tytułu dochód w kwocie 12.782 zł., wpłynęło przeto rachunkowo więcej niż preliminowano o 1.516 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy, że fundusz krajowy tytułem dotacyi wypłacił więcej niż preliminowano o 393 zł., a tytułem zwrotu kosztów leczenia wypłacił więcej niż preliminowano o 13.299 zł., okaże się, że właściwie wpłynęła do funduszu krajowego tylko kwota 606 zł., a nadwyżka ta była mniejsza od preliminowanej kwoty o 12.076 zł. Cyfra ta przedstawia też wysokość wyniku niepomysłnego całorocznej gospodarki finansowej w szpitalu krakowskim.

Wydział krajowy wykazując ogólny wynik korzystniejszy od budżetu o 1.123 zł. nie uwzględnił kwot pobranych przez szpital po nad preliminarz tytułem dotacyi dla oddziałów położnic i obłąkanych i tytułem zwrotu kosztów leczenia.

Fundusz policji krajowej.

Fundusz ten nie miał w roku budżetowym żadnych wydatków, przeto cały dochód w kwocie 6.117 zł. przelany został do funduszu krajowego, jak to wykazuje rubryka IV. dochodów tegoż funduszu.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 226.311 zł., wynosiły w rzeczywistości 225.007 zł. czyli mniej o 1.304 zł. Podczas bowiem gdy na wypłatę kuponów wydano wię-

cej niż preliminowano o 1.282 zł. z powodu spłacenia części zaległych kuponów, — wydano na wykupno wylosowanych obligacyj mniej niż preliminowano o 2.700 zł., ponieważ nie zgłoszono do wypłaty wszystkich wylosowanych obligacyj. Odpowiednio do kwoty wypłaconych kuponów, wydano też więcej niż preliminowano o 128 zł. tytułem 10% podatku kuponowego. Dochodów własnych fundusz ten nie posiada żadnych, to też całą potrzebę pokrywa fundusz krajowy, który w roku budżetowym z tego tytułu wydał mniej niż preliminowano o 1.304 zł.

Z końcem roku 1887 wynosił zapas kasowy tegoż funduszu kwotę 237.404 zł. Z tego wydzielono kwotę 23.100 zł. na wykupno wylosowanych obligacyj pożyczki r. 1873 z wolnej ręki wykupiono 21.500 zł. obligacyj pożyczki r. 1873 za kwotę 22.575 zł. Z reszty w kwocie 191.729 zł. w myśl uchwały sejmowej użyto 150.000 zł. na budowę własnego domu na pomieszczenie komendy żandarmeryi, a pozostałą kwotę 41.729 zł. przelano do funduszu krajowego na częściowe pokrycie niedoboru roku 1888.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884.

Zamiast preliminowanych 59.841 zł. wynosiły rzeczywiste wydatki tego funduszu 56.824 zł. t. j. o 3.017 zł. mniej niż preliminowano, a to z powodu, że nie wszystkie wylosowane obligacje i nie wszystkie płatne kupony zostały do wypłaty zgłoszone. Dochodów własnych fundusz ten nie posiada, a wydatki pokrywa fundusz krajowy, który przeto z tego tytułu wydał mniej niż preliminowano o 3.017 zł.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885.

Wydatki tego funduszu wynosiły 19.164 zł. zamiast preliminowanych 21.245 zł., ponieważ nie zgłoszono do wypłaty wszystkich wylosowanych obligacyj i płatnych kuponów. Dochodów własnych fundusz ten nie ma żadnych, a wydatki pokrywa fundusz krajowy, który w roku budżetowym z tego tytułu wydał mniej niż preliminowano o 2.081 zł.

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych funduszków samoistnych budżetem objętych.

Fundusz domestykalny, fundusz kultury krajowej, fundusz stanowy sierociński i fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wszystkie te fundusze nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a pozostałości kasowe użyte zostały w myśl obowiązujących przepisów, bądź na pomnożenie majątku zarodowego, bądź też, jak fundusz hr. Stadnickiego zachowane jako pozostałość kasowa na dalsze wydawnictwa, albo wreszcie, jak to miało miejsce we funduszu kultury krajowej, na dotację dla szkoły rolniczej w Dublanach.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 55.035 zł., wynosiły w rzeczywistości tylko 53.375 zł., czyli mniej o 1.660 zł., a to z powodu, że nie wszystkie płatne kupony zostały do wypłaty zgłoszone. Dochody własne tytułem zwrotu pożyczek udzielonych po-

wiatom i tytułem prowizji od tych pożyczek wynosiły 3.287 zł. Pozostała nadwyżka wydatków w kwocie 50.088 zł. w ten sposób pokryta została, że kwotę 23.100 zł. potrzebną na ściągnięcie z obiegu wylosowanych obligów, wzięto z funduszu pożyczki krajowej z r. 1883, resztę zaś 26.988 pokrył fundusz krajowy.

Ogólny stan tego funduszu z końcem r. 1888 był następujący:

Z emitowanych w r. 1873 obligacyj tej pożyczki	1,600.000 zł. — ct.
nie spieniężono	154.800 zł.
spłacono i ściągnięto z obiegu wylosowanych	225.200 "
wykupiono funduszami pożyczki z r. 1883	772.000 "
	<hr/>
pozostaje jeszcze do ściągnięcia	448.000 zł. — ct.
nieściągnięte płatne kupony	423 " — "
	<hr/>
ogólny stan bierny	448.423 zł. — ct.
Z udzielonych z tego funduszu pożyczek	1,166.300 " — "
spłacono po koniec r. 1888	1,158.239 " 47 ¹ / ₂ "
	<hr/>
pozostaje	8.060 zł. 52 ¹ / ₂ ct.
Zaległe odsetki wynoszą	5.926 " 81 ¹ / ₂ "
Odsetki zwłoki "	2.711 " 81 "
	<hr/>
Ogólny stan czynny	16.699 zł. 15 ct.

Zauważyć jednak należy, że z tytułu zaległości procentowych i odsetków zwłoki, część pewna będzie musiała być odpisana, jak to dotychczasowa praktyka poucza.

Fundusz podrzutek w Krakowie.

Rzeczywisty wynik tego funduszu wykazuje nadwyżkę dochodów w kwocie 390 zł., która dodana została do majątku zarodowego. Nadwyżka ta była większa od preliminowanej o 32 zł. z powodu mniejszych o 19 zł. wydatków i większych o 13 zł. dochodów.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Dochody z dotacji krajowej, zwrotu pożyczek udzielonych powiatom, prowizye zwłoki i prowizji od lokacyi, wynosiły ogółem 44.411 zł. Wydatki w udzielonych powiatom pożyczkach bezprocentowych 37.700 zł., pozostałość z tego roku wynosiła przeto 6.711 zł. Gdy do tego dodamy pozostałość z r. 1887 w kwocie 7.037 zł., otrzymamy ogólną sumę pozostałości kasowej z końcem r. 1888 w kwocie 13.748 zł., z których 12.512 zł. ulokowano w funduszu krajowym, 266 zł. w banku krajowym, a 970 zł. pozostało w kasie krajowej gotówką. Oprócz tego posiadał fundusz ten z końcem r. 1888 w pożyczkach udzielonych powiatom kwotę 118.695 zł., a ogólny stan czynny wynosił 132.443 zł.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

a mianowicie: Gniłej Lipy, potoku Kisieliny, rzeki Łęgu i rzeki Trześniówki są szczegółowo przez Wydział krajowy w przedłożonym zamknięciu rachunków wykazane i nie wymagają szczegółowego rozbioru, to tylko zauważyć należy, że fundusze regulacji potoku Kisieliny i rzeki Trześniówki nie wykazują żadnych dochodów z tytułu datków konkurencyjnych a to z powodu przy regulacji Kisieliny, że spółka wodna nie była jeszcze w roku 1888 zawiązana, a przy regulacji Trześniówki, że Wydział spółki wodnej, nie zdołał jeszcze w roku 1888 rozłożyć takowych na członków spółki.

Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar.

Dochód tego funduszu na rok 1888 stanowiły:

reszta nieużytych po koniec roku 1887 kapitałów	223.000 zł. — ct.
zwroty pożyczek udzielonych gminom	28.958 „ 30 ¹ / ₂ „
3% odsetki od kapitałów lokowanych	13.240 zł. 37 ct.
odsetki zwłoki od dwóch gmin	17 „ 35 ¹ / ₂ „
razem dochód wynosił	<u>265.216 zł. 03 ct.</u>

W roku 1888 wyasygnowano nowych pożyczek 190.000 zł., z których

w ciągu roku 1888 zrealizowano 189.000 „ — „

pozostały więc z końcem roku 1888 do dyspozycji fundusz wynosił . 76.216 zł.

Jak już powyżej wykazaliśmy zrealizował Wydział krajowy w roku 1888

pożyczkę w nom. kwocie 440.000 zł. za kwotę gotówkową . . . 391.600 „

tak, że z końcem roku 1888 ogólny stan gotówki wynosił 467.816 zł.

Do końca roku 1888 kwota ta była ulokowana na 3% rachunku bieżącym w banku krajowym. Z dniem 1. stycznia 1889 została kwota 466.499 zł. 66 ct. ulokowana na 3% w funduszu krajowym, a reszta 1.366 zł. 27 ct. pozostała w banku krajowym.

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych.

Do udzielania spółkom wodnym procentowych pożyczek na pokrycie datków konkurencyjnych, Sejm upoważnił Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki im. wart. 700.000 zł. w 4¹/₂% obligacjach krajowych. Z uzyskanej z tej pożyczki gotówki miał być utworzony osobny fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych.

W r. 1888 Wydział krajowy pożyczki tej nie zrealizował, a gdy w tym roku z powodu rozpoczęcia robót spółek wodnych: Bagien Rudnickich, Łęgu i Gniłej Lipy, okazała się potrzeba udzielania tymże zaliczek na rachunek przyrzeczonych pożyczek, fundusz krajowy wypłacił takowe zaliczki w kwocie 65.000 zł., które sam wypożyczył z funduszu propinacyjnego.

Od tej wypożyczonej kwoty, fundusz krajowy zapłacił odsetki w kwocie 498 zł. Kapitał i odsetki wraz z dodatkami w ogólnej kwocie 65.894 zł. zostały przypisane do zwrotu od spółek wodnych.

Zdawszy w powyższy sposób sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków i opierając się na wywodach i uwagach w niniejszem sprawozdaniu zamieszczonych, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała pierwsza.

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszy dotowanych ze skarbu krajowego i funduszy samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1888.

Uchwała druga.

Powyższe absolutoryum udzielone Wydziałowi krajowemu, obejmuje także absolutoryum dla Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Uchwała trzecia.

Na pokrycie niedoboru roku 1888 w sprawdzonej wysokości 57.313 zł., wstawia się do preliminarza na r. 1891 kwotę 57.313 zł.

We Lwowie d. 28. października 1890.

Przewodniczący:

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Bernard Goldman w. r.